

Narodni list.

Pučki list za politiku i pouku.

„Narod bez narodnosti jest tielo bez kosti!“

Br. 34.

Volosko-Opatija u četvrtak 22. kolovoza 1901.

God. II.

Istarskim Hrvatim.

Od vas Istarskih Hrvatica mnogo
ovisi naš narodni napredak; ponajviše
od vas, koje ste imale sreću, pa postale
majke.

Mat je va kući zvezda svih, nje
je moć nad svojom djecom vrhovna,
oni se na nju obaziraju va svem, ona
je pred njihovim očima primjer i uzor,
kojega oni i nehoted promatraju i na-
sleđuju. Ljubav materina je providnost
ka se skrbi za naše pokolenje. Ča će
jedanput od djeteta postat, to zavisi od
uzgoja i primjera, koga je dobilo od
svoga prvoga i najznamenitijega uzgo-
jitelja. Narodnost je majke važnija od
narodnosti oca. Po oca baštini diete
ime, a po materi narodnost s jezikom.
Upliv matero na razvoj narodnoga duha
i jezika je mnogo veći, nego upliv muža
za razvitak prave i žive narodnosti,
od svega je najpotrebitije, da hrvatske
žene i majke budu oduševljene domo-
ljubke, opojene narodnim duhom, pak
da uz bok svojeh ponosneh muži, neu-
strašivo i odvažno rade na polju na-
rodnega blagostanja i domovinske sriće.
Žena, koja u svojoj porodici ne njeguje
narodni duh, takova žena nije vrijedna
kei svoga naroda. Dakle prva i glavna
neka vam bude zadaća, vašu djecu već
u zibki i u povojima zadahnuti narod-
nim duhom, hrvatskim jih zadvojiti mlie-
kom, usadit im u dušu i zakorenit u
arce, da su oni Hrvati. Ođgajajte ih u
hrvatskom duhu i u hrvatskom jeziku.

U svojem vlastitom jeziku nauči
diete prije ljubiti i štovati svoju domo-
vinu. Iskrena ljubav prema svomu na-
rodu, pokazuje se va iskrenoj ljubavi
prema svomu narodnomu jeziku. Narod,
koji zapušta svoj narodni jezik, pre-
staje živit, niti more bit član narodne

celine, ki svoj materinski jezik prezire.
Materinski jezik je jedina i najvažnija
oznaka narodnosti, pak je za to treba,
da se kako verni sini svojih otac, od-
lučno skrbimo oko toga, da nam se
svuda razlijea i da nam živi naš mili
hrvatski i materinski jezik i da mu
otvaramo vrata u sve javne i narodne
poslove. Materinski jezik je bitni znak
i biljeg narodnosti. Narodi ne ginu, dok
njihov jezik žive.

Narod proklinja one, ki mu u ja-
vnoj službi zanemaruju materinski jezik
i ki se njega stide; a sinove svoje, ki
kako i Juda izdavaju svoj rođeni jezik
smatra narod za svoje najveće raz-
bojnik.

Na Vami istarske Hrvatice stoji,
da vam djeca ljube, štiju i da se po-
nose svojim milim hrvatskim kao mate-
rinim jezikom, koji treba da im lebdi
pred očima od zibeke pa do groba.

Materinski jezik — ma i sve je-
zike svieta znali, — ima biti svakomu
najsvetiji i najmiliji. Zaljubimo se u
svoj hrvatski jezik, tako žarko, da se
neće samo čuti va škole i crkvah već
svuda i va svakoj prilike va najpro-
stijeh kmetskeh kućah i va sjajneh pa-
lacaah na kraju i na moru va privat-
neh i javneh društev. Ki svoj zajik
kao najveće dobro ljubi i spoštuje po-
kazuje, da osobito štjuje i ljubi svoj
narod, jer jezik je najljepši ured narod-
nosti i domovine. N. T.

Istarski sabor.

Peta, u istinu treća sabska sjednica
bila je dne 3. augusta. Bila je za sada i
ujedno posljednja, jer se je poslie nje zasje-
danje odročilo do septembra. Ako u obće bude.

Poslie pročitanih zapisnika
predidnih sjednica zahtjevao je zast. Spin-

čić da se jedan zapisnik na temelju pravil-
nika izpravi; a vladin zastupnik, nek se u
zapisniku prve sjednice istakne da je on po-
zdrevio sabor takodjer hrvatskim jezikom.

Isti vladin zastupnik odgovorio je
na upit Gherse i drugova, da je u za-
konu dovoljno ustanovljeno, kako si može
svatko dati izpraviti prezime u maticah, ako
mu se ga inače piše. Nije mu pak rekao,
kako bi bio morao, da baš talijanski sveće-
nici kvare obitajlska imena, kako kvare ze-
maljska oblast mjesta.

Zast. Ventrella interpelirao je c. kr.
vladu radi postupka kod odmeriva-
nja osobnoga davka. Pomnaža se do-
hodke bez dokaza. Zahtjeva se nemoguće
dokaze. Odmjeruje se na temelju brbljanja i
zlobnih prijava. Neobazira se na izvještaje
povjerenika. Čini se pritisak na predsjednike
procjenbenih komisija. U rješavanju utoka
se zateže. Kad bijaše ta interpelacija pročita-
na, čulo se je glasova na klupah manjine;
i mi ju podpisujemo. Bilo bi u obće vrijeme
da se postupa u tom redovito, zakonito i
pravo.

Depangher interpelirao je c. kr. vladu
radi tobož neopravdanih zatvora
u Buzetu. Tamo da pulicajna oblast i
žandarmerija zatvara posve mirne ljude, prave
janjčede i ovdice. A zna se da ima nemir-
njaka, i da se preblago s njimi postupa. —
Ako se kad zbija koga zatvori, onda je to
stalno zasluženo. Nego Talijani bi htjeli da
smjedu raditi što hoće, prkositi zakonu i
oblastim.

Ventrella interpelira c. kr. vladu radi
napadaja tobožnjih „vilika“ (se-
ljaka) iz Boršta na Romanjole-Ta-
lijane. I ta je značajna. Talijani iz Italije
kamo dođu, ne samo da našim domaćim
uzimlju kruh, zaslužbu, nego izazivaju, hoće
čim se malo najedu da budu gospodari u
naših mjestih. A kad se naši malo opru, eto

ti talijanskih zastupnika Istre, onih koji pla-
ćaju Krstića i drugove, na obranu Roma-
njole. Talijana proti našim seljakom Sloven-
cem! Takvi su ti istrijski-talijanski zas-
tupnici Ventrella, Bennati i tuti quanti!

Kompare i drugovi interpelira c. kr.
vladu radi ostavine pok. župnika u
Loki Fabrisa, ostavine od prije kakvih
80 godina za škole u onoj župi. Zlo se je
tim upravljalo. Ipak je glavica od kakvih
30.000 kruna. Dobro bi da se ju porabi u
ustanovljenu svrhu.

Glede prenosa zemaljskih
oblasti iz Poreča, predlež predlog c.
kr. vlade da se ih prenese u Palu, i njezina
izjava, da ne bi ništa imala proti tomu da
se prenese u Kopar ili Rovinj. K tomu pre-
dlež predlog Dra. Laginja, da se prepusti
odluku o tom carevinskom vieću. Predsjed-
nik pita Dra. Laginja, želi li govoriti obzi-
rom na svoj predlog. Dr. Laginja odgovara
da bi rad čuti prije koga od većine. Dr.
Rizzi predlaže, da se te predloge izruči na
izvještaj političko-ekonomičkomu odboru. Dr.
Ventrella je za taj predlog u toliko, da se o
predlogu Dra. Laginje niti ne raspravlja.
Dr. Laginja, upitan opet, da li hoće što k
svom predlogu reći, odgovori da mu je to
dosta što je čuo, i naglasi da će i o tom
predlogu raspravljati samo članovi većine,
jer u rečenom odboru nije nijednoga člana
manjine. Predlog Rizzi-Ventrella prihvatila
je većina, a tim je predlog o prenosu zaka-
pan bar za ovu dobu zasjedanja. Talijani
boje se o njem raspravljati, jer jedni natežu
na Palu, drugi na Kopar, treći na Rovinj,
a četri bi htjeli ostati u Poreču.

Zastupnik Spinčić i drugovi, hrvatsko-
slovenski zastupnici predali su predlog, ko-
jim zahtjevaju da se ukinu školske
takse. Taj predlog vrijedno bi doneti čim
podpunije, da se vidi kako se mešetari na
novcem dobljenim od školskih taksa. Uvele

PODLISTAK.

Mleva divojačka.

Narodna istarska pjesma. Priobčio Pavo Špada.

Dva se mlada u šumici ljube,
Nitke ne zna neg trava zelena.
Travica je ovacam povidala,
Bile ovce svojemu čobanu,
Čoban pravi na putu putniku,
Putnik pravi na moru mornaru,
Mornar pravi selu majahnemu,
Malo selo majki divojkino,
Divojka je travu proklinjala:
Ditelino travo povenula,
Bile ovce razdrii vas vući,
I čobane pobili te Turci,
I putniče što si putovao,
I mornare na dno mora pao,
Malo selo kugom pomoreno,
Kad si meni poštenje uzelo!

Junak Pave i Turci.

Narodna istarska pjesma. Priobčio Pavo Špada.

Zaspa Pave na zelenoj trave
K njemu dođu Turci janjičari
Ukrali mu majahnu ljubicu
Ukrali mu ovu beljasicu
Ukrali mu guslu javoricu
Ukrali mu skopca devetaka,

Na komu bje zvono od dukata
Samo kiadvo od suhoga zlata.
Kad su bili usred crne gore
Zapivala Pavina ljubica
Zablejala ovca beljasića
Zasvirala gusla javoricu
Zazvonilo zvonce od dukata
Samo kiadvo od suhoga zlata.
Ontrat se je Pave probadja,
Na žive je noge poskočija,
Trkom trii priko polja ravna,
Kako zvizda priko neba sjajna,
Na vrh gore Turke dostignu
Pak je Turkom tako govori:
„Boga vami Turci janjičari,
Podajte mi mladu ljubicu.“
Odgovore Turci janjičari:
„Sve ti damo ljube ti ne damo!“
Kad je Pave riči razumija
Od bedra je sablju povadja
Pak ti siče Turke janjičare
Sve poseče nitko ne uteče
Sam si Pave sebi slavu steče!

Srce od azbesta.*)

Bila je va jednom malem mestu devoj-
čica, koj je, kako su pravile nje prijateljce
kad je bila još detešce i spala va sibece,
zločesta vila šćupala teplo i crljeno srce,

*) Boli kamik ki se more steplit.

s ken je bila na svet prišla, pak joj va
prsa stavila drugo od belega i mrlzega az-
besta. Zorino srce je zločesta vila dala jednoj
drugoj devojčice.

To je bil razlog, da je Zora, kad je
ponarasila, bila vavek tužna. Brižna mala
je znala, da ga ni ognja, ki bi mogal srce
od azbesta steplit i bila je za to jako ne-
srećna. Kako more bit srećna devojčica, ka
zna, da će njoj srce bit ledeno za cel život?

Jedan dan se j' zaputila do mudrega
starca, ki j' bival na jednom bregu, pak mu
je rekla:

— Dobri starče, ki sve znaš, biš mogal
zgrijat moje mrlzo srce od azbesta?
— Nisam ja već za to, drago moje
dete, odgovoril je starac. Ma pusti mi tu
svoje srdašce od azbesta; provat ću, da ga
na crljenem ognju steplim.

Zora je svaki dan pohajala do starca-
mudraca i pitala ga:

— Dobri starče, ki sve znaš, si mi
zgrijat moje azbestovo srdašce?

A starac bi odgovoril:
— Dan i noć sam ga na ognju držal
ma zgrijat ga nisam mogal.

Pasalo j' leto dan i Zora se je šćufala
i rekla j' starcu:

— Vrat mi srce, kad ga ne moreš
zgrijat. Gren k drugemu mudracu, ki boje
zna od tebe.

— Provaj, dobra Zorko, odgovoril joj
starac.

Cesta, po koj se j' Zora vraćala za azbe-
stovim srdašcem v rukah, je bila sva pokrta
snegom.

Popostala bi kad ter kad i htela ga j'
s dahom steplit. Ale srce je vavek bilo
mrlzo, a Zora je plakala...

— Zač plačeš Zorko? — pital je sin
onega starca. I Zora mu povede uzrok plaća.

— Starčev sin se j' nasmešil i rekao je:

— Dajmi to tvoje azbestovo srdašce;
ja ću ga steplit.

Ja znam tajnu besedu, ka more svako
srce zgrijat, bilo ono neznam kako mrlzo.

— Evo ti moje srce, odgovori Zora,
daj reci mu čarobnu besedu.

Sin starca mudraca zval se je Ljubi-
mir, progovori tajnu čarobnu besedu Zori-
nemu sru.

— Istina, istina je, kričala je Zora
sva blažena; moje srce počinje se zgrijat.
Ku si ono čarobnu besedu rekao mojma sru
mudri mladiću, a kem si va jedan čas stvoril
ča ni oganj nikada mogal?

Čarobna riječ, s kom sam tvoje ple-
menito srdašce ogrijal je: Ljubav. Ne reci
ju nijednemu.

su se tobož za ustrojavanje pučkih škola, a rabe se za prkos-gimnaziju i za štipendije također u Italiji, i Bog zna sve za što. Nek plaćaju obćine i obćinari za talijanske liure!

Kod razprave proračuna školske zaklade za godinu 1901. dao je zast. Spincić u ime svojih drugova izjavu, da će oni glasovati proti tomu proračunu, pošto se baš u školstvu čini groznih nepravica hrvatskom i slovenskom narodu, kao i učitelstvu u Istri, i pošto se sa školskim taksami pravi zulum tjera. Za odnosnoga govora bilo je buke tako da je predsjednik dao izprazniti jednu galeriju — al onn koja bijaše manje kriva. Poslije govora bilo je grdnoga okršaja među zastupnicima. Zast. Bennati, komu da je neki asesor rekao da je Spincić napao zemaljski odbor radi zlorabota sa novcem školskih taksa, veli da ako je zlorabota da ih čini c. kr. zemaljsko školsko vijeće. te prema zastupnikom manjine: govorite talijanski! Spincić njemu: Ako neznate hrvatski uzmite si tumača! Ugledajte se u postupak u saboru u Českoj i Tirolu! Bennati odgovara: mi imamo druge ideje! Spincić: ideje talijanske (baš u njeke talijanski zastupnici čitai list toga imena). Bennati: Najčišća i i najsvetija — talijanska ideja! (Čuje mača trubila!) Bennati na dalje: Ako je gospod. zast. Spincić pošten, reći će talijanski što je malo prije hrvatski rekao. Spincić kao lav: Od jednoga Dra Bennata neću se učiti poštenja! Na to je Bennati potrcio k klupi gdje bijahu Spincić i Mandić. Spincić ga je postranice mirno gledao, Mandić je ustao, a šjor Bennati se je odao. Zamješali se dugi zastupnici. Predsjednik izpraznuje i drugu galeriju, i veli, da je nastao nesporazumak. Malo po malo se je bura utišala. Talijanske novine su o tom nepodpuno, krivo izvjestile. Većina je proračun prihvatila.

Kod razprave pokrajinskoga proračuna za 1901. izjavlja zast. Mandić u ime manjine, da će on i ona glasovati proti tomu proračunu, jer neće da dozvoljava novca, kojim se širi nemoral i korupcija među pučanstvom Istre. Proračun većina prima. Primila je također eventualni predlog, da u buduću pokrajina pobira potrošarinu. Htjeli bi da se počinja još više upravo svinj... nego li do sada baš i sa potrošarinom.

Razpravlja se utok nekijih obćinara Pule proti Puljskoj obćini za to što je kupila zgradu radničkoga društva. Dr. Laginja veli da je obćina mogla društvu inače pomoći. Al nije smjela, zadužena kako je, kupovati nepotrebni stvari. Kod te prilike saznalo se je da ima obćina Puljska do milijun forinti duga (to su talijanske uprave!) Dr. Laginja napao je i na zemaljski odbor koj je onu kupnju potvrdio, dočim neće da potvrđuje koristnih zaključaka hrvatskih obćina kako bijaše onaj glede doprinosa za kapelaniju i kapelana u Sv. Križu. Načelnik Puljski Rizzi i asesor Chersich se brane, al slaba njim je obrana.

Razpravlja se također utok Martina Perkovića i drugova iz Smoljana, proti tomu što je zemaljski odbor ukinuo jednu odluku većine obćinskoga zastupstva iz Sanvinčeti, kojom bijaše odlučilo ustrojiti dvie škole. Tomu se je protivio načelnik Doblanovich i junta. Dr. Laginja govori kod toga hrvatski krasno, tako da će se taj govor za onaj narod tako morati u cielosti i posebice tiskati. Doziva u pamet Doblanovichu kako su njegovi stariji Hrvati, kako je i on sam u svojoj mladosti hrvatski rad govorio i Kačić pjevao, te kako je sad izdao svoj narod usljed vladajućega sustava. Predbacuje zemaljskom odboru, kako uništuje ono što bi se dobro htjelo učiniti, mjesto da u dobru podupire i podpomaže.

Poslije razprave još jednoga utoka, rekao je predsjednik da pretrgava zasjedanje, i da će se sjednica držati opet oko 12. septembra. Onda će se razpraviti zak. osnova o obć. činovnicima i obć. lječnicima, od vlade zabačena, a i neke osnove o promjenah obćinskoga i zemaljskoga izbornoga reda. Gospada bi rada još koju promjenu, da mogu lakše gušiti naš narod!

Dopisi.

Iz Kaštelira. Ki piva, ali kanta zlo ne misli. Tako su govorili i govore još i danas naši stariji. A home lipo je pivati. A da je pivanje lipo, to znadu i naši Kranjčići, ki tako lipo svaku večer pivaju, da ih je lipo čuti. Cast njim i hvata i slava. Najviše pak moramo pohvaliti onoga vridnoga mladica Kocijančić Antona, ki pivave skupi, ih uči i ravna. To je vridan mladić. U njega bi se morali ugledati svi drugi mladići, ki bi mogli pivati ali ne će, jerbo su lini. A što ni lipo čuti one krasne hrvatske pisme? Manko ih razumimo! Altreke oni niki, ki kanta ju po Kašteliru: Son na kariole, son birbante. Pivaju da sami ne znadu što. — Žalostna im majka!

A sada drugo. Mi uvik zidamo crkivu, i nikad niš ne vidimo. Jadni mi! Ki je tomu kriv? Naši poglavari. Mi kućegospodari smo bili pripravi da svaki da za crkivu toliko, koliko mu kampanja premore, a tako bi bija svaki kmet platija svoj dover u dva tri lita. Ma na podeštariji nisu bili tega zadovoljni, jerbo da bi treći del kmeti iša tako u rovinu. I naš župan Mekiš je bija prvo s nami ali su mu zaprtili u podeštariji, da ne smi držati s pukom, nego sa šjori, jer da u on delegat nas drugih, nego delegat ali župan od šjori. A to je pak prava istina, da ni naš župan. Jedno za to, ki se za nas niš ne skrbi a drugo zato, jerbo mi ga nismo iši nikada votati u Vrhinadu, nego njega votaju šjori i tih nekoliko brižnih naših gladih i prodanci. Dunke i on je bija prvo s nami, da mi kmeti damo za crkivu, koliko ki primora. A sigurno bi smo danas imali crkivu gotovu. Ma naši poglavari šjor no. Oni su učinili duga za 1800 fljorini puli junte ali ga misle učiniti, a mi da onaj dug platimo u 30 let s adicionalni. Ala dema freško stati! A kako stvari gredu poli nas, od 30 lit bi moglo doći i 90 lit. Dunke moji dragi ja ne znam, kako će to biti. Tako će nas naša dica kasnije i proklinjati ako budu morala čuda lit platiti adicione na crkivu, će nas proklinjati za to, što smo njim to plaćilo na lrbat naprtili. — A mi brižni nismo tomu ni mrve krivi. To je maslo naše dobre gospode, ki vladaju proti volji puka. Pak se još najde tako šturavih ljudi, ki s njimi drže i govore, da je dobro s gospodom držat. Da, dobro je za njih, ali ne za nas. Jerbo dok mi s njimi držimo oni nas muzu i lupe dok je šta na nama, a kada niš nimamo odbace nas kao škorcun od limuma. Da, dragi moji, tako je. Tako ćemo svi kmeti poći u rovinu, altreke kako oni govore, da bi iša treći parat kmeti u rovinu da svaki plati po svom premoženju. Ča svršiti sa željom, da nas Bog očuva od tih naših pivajic i nam da dađe pravu sločinu, da zatareno te naše mječtelje. Od kuge, munje i grada i talijanskoga smrada — oslobodi nas Gospodine!

Iz Mošćenica, 20. augusta 1901. — Hvala Bogu, stol je prostur za svi prijatelji, ki želē sreću i dobro našem hrvatskom narodu i narodnoj stvari. Kako ste Vi već javili jedanput va "Narodnem Liste" naša nova "Hrvatska Čitaonica" imet će jednu lepu veselicu nedelju na 25. o. m. Taj dan nadamo se imet jednu jako lepu zabavu. Prit će i vapor z Reki za prijatelje, ki budu oteli pohodit nas. Taj vapor će poć z Reki na 3 ure zupodne, a dotaknut će se Voloskega, Opatije i Lovrana. Ako bude čuda ljudi, a prilika je dobra, prit te dva vapora. Imet ćemo i muziku iz Sušaka. Bit će dakle jako lepo. Pozivljemo ovim sve naše prijatelje i rodo ljube neka po mogućnosti priđu tu našu slavnost nrvzveličat. Ako ne bi ki prijel poziv neka isto priđe. Svaki naš čovek bit će nam dobro došao, a mi ćemo nastojat, da bude zadovoljan i da sobom ponesu lepe npepomene iz Mošćenica. Do vidova dakle u nedelju!

Ča piše "teta Jambrožija".

Piero Batara je još jedanput dopustil, da mu "teta Jambrožija" zasmeri štampariju. I tako smo imeli čast videt "tetu" i pasanu nedelju. I još će ju nekoliko puti Batara štampat, i to sve dotle, dok Talijani

sami ne store štampariju. Zač Talijani se nisu još pravo slošili, kađe bi ju storili. — Neki bi oteli, da se ju stori va pekarije puli Mužgic, drugi va Štirnojvo Stale, treći va Berkinjoj konobe, četrti da puli Šrajbera, i tako dalje, dočim Krstić ne će nego da bude štamparija puli Turak. Još ne znamo žigova će valjat.

"Eppur si muove". Tako piše Bedintar va zadnjoj svojoj spudačere. A to će reć, da se ipak neć movlja. — A ča se to movlja? Kolca se movljaju va Bedintarovo glavine. Da vidimo: On piše, da je već imel priliki dokazat, da ni potrebita borba od Hrvati i Slovenci s jedne strani, a s Talijani s druge strani. On da je dokazal, da ta borba ni potrebita.

Se spamećujete vi da je on to dokazal? Ne, nego ja znam, ča se vi spamećujete. Vi se spamećujete, da je Bedintar pred par let dokazoval kakove nepravice nam delaju Talijani i vas orjen od jada na toliko nepravice on je pozival sve Hrvate i Slovence z Istri, da zamu drvo pak da mlate po Talijaneh kako po bakalare. Altreke da ni borba potrebita. Nego Bedintar je pred par meseci dokazoval neć drugo. On je dokazoval, da v Istre nima ni Hrvati ni Slovenci, nego svi da su Istrani od istarskega partida, a va zadnjoj "teta" nam na više mesti dokazuje, da v Istre ima i Hrvati i Slovenci. On piše od besedi do besedi ovo: "Drugatije pak postupamo sa većinom od Hrvati v Istre. Če nova lal Odkuda su sada najedanput prišli ti Hrvati v Istru? — Koliko je već Krstić posporpal karti, koliko je već crnila potrošil, da dokaze, da ih v Istre nima? On je sam pisal va "tete Jambrožije" neki dan ove besedi: "Govorit od Hrvati v Istre je najveća ludorija na svete". Ste čuli? Po Krstiću, svaki ki govori od Hrvati v Istre dela najveću ludoriju od "sveta, a Krstić ne samo da govori od njih na više mesti nego on još i sam dokazuje, da ih ima va Istre. Ča mi ga je to svoje? Odkuda ta promjena? Ki vetar je opet zapuhnuv i njegove ženske mudandi, da je on opet obrnul — salo?

Huncutarija prve meri. Bedintar piše: "Mešati nas sa Talijani, prikazujuć nas kao takove, je huncutarija prve meri, ad narodno-istarski partid broji ne samo Talijani nego i Slovenci..." Dobro, ostanimo puli tega narodnega-istarskega partida. Mi znamo da ta, kako ga Krstić zove — istarski partid ima v rukal svu vlast v Istre. On se mora skrbet za puti, cesti, a osobito za školi. Va tem istarskem partide ima Talijani i Slovenci, po tem i jedni i drugi bi morali imet jednaku vlast. A mi pitamo, je ta "istarski" partid storil kada god ča za Slavince? Postimo za sada ča cesti i puti i drugo, držimo se škole. Škola je dan današnji najpotrebijia institucija — to zna već i svako malo dete. Va ovo vreme napredka dete prez školi ostat će za vavek gluho i nemo i slepo za sve ča se okole njega zbiva Sada homo malo do Voloskega. Su na Voloskem svi od istarskega partida sve sami Talijani? Ne, zač najveća većina njih te reć da oni nisu Talijani, nego Slovenci. Dobro. Neka mi se malo povede ča je ta istarski partid storil na Voloskem dobra za te svoje Slovence? Je morda dal tem svojem Slovincem jednu školu da se moru va svojem materiskem zajike učit dobremu?

Zlodeja su njim oni dali. Va trejset i više let ča je ta takozvani "istarski" partid vladal na Voloskem ni bil vreden dat Voloskim Slovincem jednu školu, dočim je dvem ale trim privrandanem Kalabrezom "istarski" partid dal ne samo meštra nego još i meštric. Ča ni to huncutarija prve meri? Homo sada malo do Lovrana. I tamo govore svi: Mi smo Slovenci! a kad tamo va samem meste nima jednega Poperdila, ki bi govoril z decem Slovinski. A ne samo to, nego brižni lovranski Vanjšćaki, keh je više dve tiseće, sa svem tem da govore da su Slovenci nima ju ni jedne slovinske školi, dočim Talijani keh bi se na prsti nabrojilo imaju tri meštri, ste čuli? Tri meštri imaju

lovranski Talijani, a tiseća i tiseća lovranskih Slovinci nima ju ni jednega. Mi Hrvati imamo intanto jednega — ma tega samo mi po silu dobili.

I tako pasevaju svagde po Istre ti brižni Slovinci, ki te da po Krstičevoj ricete jedu z gospodom črešnje. Ča je bolje to pojdu gospoda Talijani, a brimem Slovincem ostaju samo repi i oglodane pašćice. Pak da ni to huncutarija prve meri!

Proti popom. Plaćeni Krstić piše, da on se ne bori proti Hrvatom v Istre, nego proti popom. Gracie na komplimentu! Kako se vidi, Krstić bi nas otel malo poštimat, tobože da on ga nima proti nam, nego proti popom. — A zač ga ima Krstić proti popom? Za to, zač te tako Talijani, ki ga plaćaju. Ki je učinil, da je naš puk v Istre odprl oči i progledal sve tatarije, lupežtine, prevare i zavaje ča su ih Talijani delali, a i danas ih još delaju na škodu Slovinskega i hrvatskega sveta va Istre? Ki drugi ako ne popi.

Naš puk v Istre ni imel, a na puno mesteh nima još ni danas studijaneh ljudi — tu je bil jedini pop, ki je ča zna i videl ča se to s pukom dela. I pop je skočil na nogi, zapretil talijanskim krvopijam: — Ne čete dalje! Dosta je tega vašega gospodstva, dosta je tega vašega lupežtva i razbojstva. Dole nedostojni! Puk je razumel glas svojega popa, i počel je prilajat va se, a to Talijane srbi i peče — i zato oni plaćaju Krstića, da onako gajnušo, smradno i bezobrazno piše proti popom, kako on to piše proti biskupom, proti mošćenickemu plovau, proti Vrčki iz Lanišč, proti Viteziću iz Lindara i tako dalje i tako dalje. Nego pustimo mi njega — on je za to plaćen, tako da mi znamo, da je već i njemu samemu teško onako grdo pisat proti popom, kako ga vade talijanski framasoni. Ale ča će no? Ako va jednem ale va dveh brojeh od "tete Jambrožije" ne pride vanka ča proti popom, već ti Talijani skoče na svojega Bedintara kako i pasci i zalaju na njega: — Čo, perelē non ti scrivi contro i preti! Če Dio ne mazza se ti čapi piū un boro de noi, se non ti scrivi contro i preti". I Krstić mora sest za stol i pisat proti popom, zač ako ne: — senza un sold moretina ti me lassi, senza un sold, senza un sold...

Krstić i redentisti. Plaćeni talijanski Bedintar piše, da je Istra spadala kroz vekovi pod Habsburžku Dinastiju, pak da se nisa Talijani nikada zueverili našoj dinastiji, a leta 1866. da su se Lovranski, Veprintani, Mošćeničani i Kastavci borili sa Talijani Rovinjci, Piranezi i Koprani proti Italiji. I tu čemo se malo fermat.

Da je sva Istra spadala kroz vekovi pod Austriju, to mors napisat samo jedan Krstić, ki je navajan davat svetu rog za sveću. I dete, ko je čera svršilo školu zna dobro, da se je jedan dobar del Istre i to baš ona mesta odkuda su Bennati, Bartoli i drugi talijanski deputati, za keh su glasovali naši mački — zueverili spal pod Veneciju, i da je jedva pred 100 let kada je Venecija propala spal taj del Istre pod Austriju. Kada se je pak 1848. leta jaće razmahala rebelion va Italije proti Austrije, onputa su i naši istarski Talijani počeli dizat nos, da bi i oni radi pod Italiju. Tako je sva sila istarskih Talijani dezertala va Italiju već 1869. leta, a najviše ih je dezertalo 1866. leta, tako da se more reć, da su pod Visom bili samo istarski i dalmatinski Hrvati. Tako govori storija! A storija nam povede i to: da su leta 1866. Talijani va Labine dan i noć strazili kada će se pokazat talijanska flota, a va Rovinje, Koprje i Pirane bilo je sve pripravno, da se Talijane dočeka. A istarski Talijani su ostali i unapred takovi, oni se vavek nadaju, da te danas jutra apast pod Italiju. Hote malo va Rovinj, Piran ale va Kobar, pak kanta je cesarsku pesmu da vas čuju Talijani. Ale čete bezat, to vam ja govorim. Altreke verni! Pak najzada i sam Krstić, dok ga nisu plaćali, pisal je va "Tete Jambrožije" od leta 1896. da su istarski Talijani "nespašeni Kalabrezai" a to će reć "iredentisti", ki ne gledaju nego

kako bi prišli pod Italiju. Pak sada mi neć
brblje o talijanskoj vernoći! Bog videl i
udini beći kakovu moć imaju!

Krstić je opet obrnuo — salo.
On je sada počel gladit Slovence. On ih
hvali — a to ni za niš. Ča je pak ta pro-
promjena! Mi čemo i to malo zistudijati! On
hvali i doktora Tavčara, dapače on piše od
besedi do besedi: „Danar dr. Tavčar, de-
putat va Beče, vodi va Kranjskoj borbu
jednaku onoj, ku vodi Dr. Krstić va Istro“.
A malo prvo govori, da se je liberalna kran-
jska stranka našla s njim „na jednom te
istem bojnem polje“.

Mi se nikada ne pačamo va kranjske
stvari, zaš to na nas ne spada. Ali po-
znaju koliko doktora Tavčara toliko i li-
beralni slovensku stranku, uvjereni smo, da
kad bi Krstić kakogod prišal med kranjske
liberalce, i tamo med njimi opetovao ono,
ča je napisal va zadujoj „Tete Jambrožije“
da bi za vas odgovor dobil jedan takov vrit-
njak, da bi za semi Jambrožininemi mudan-
dami zletel va Kravju dolinu — rakom
žvižgat. Barba Tončić.

**Leta 1898. pod kapitanom
Fabiani ni se „Teta Jambrožija“
smela štampevat va Reke zaš da
je to protuzakonito. Sada se pod
kapitanom Scarpa sme „Teta
Jambrožija“ štampevat va Reke,
premda se od leta 1898. nisu niš
promenili zakoni od štampi. —
Kako je to moguće?**

Domaće viesti.

Dr. Salo's — Grössenwahn. Wir sind
mitten in den Hundstagen. Die Hitze ist
schier unerträglich. Jedermann trachtet sich
vor ihr zu schützen und geht auf die Sonne,
nur wenn er gerade gezwungen ist. Dr. Salo
ist aber gezwungen Tag täglich bei bren-
nender Sonne von Mattuglie nach Volosca
zu gehen, da er sonst nichts zu essen hätte.
Die sengenden Sonnenstrahlen haben auf
Salo's Gehirn schlecht gewirkt. Vorige Woche,
nach einem äusserst heissen Tage und nach-
dem er zweimal in Volosca war, setzte sich
Dr. Salo blos in Gattien und Hemde (ohne
Aermel und stark decolirt) der Frau Am-
brocini zu Tisch und fieng an für die nächste
Nummer der „Tante Jambrožija“ (so nennen
wir sein Schmirblatt) zu schreiben. Auf
einmal wurde er von Grössenwahn befallen.
Er glaubte plötzlich ein zweiter Bismarck
geworden zu sein, er glaubte zum Schutze
der bedrohten (?) deutschen Sprache in
Agram und Liburnien auftreten zu müssen
und da schrieb er in italienischer Sprache
einen Artikel: „Der Kampf gegen die
deutsche Sprache in Agram“, und liess ihn
ins Deutsche übersetzen. Darin greift er die
croatische Jugend in Agram an, weil sie
eine Action gegen das Ueberhandnehmen
der fremden Sprachen und des fremden Ein-
flusses in der croatischen Hauptstadt unter-
nommen hat. Durch diese fremde Einflüsse
wird ja der Stadt Agram förmlich der Cha-
rakter einer croatischen Hauptstadt ge-
nommen. Jedes Volk, jede Nation hat aber
das Recht und die Pflicht ihren nationalen
Charakter zu wahren. Darum wird kein ver-
nünftiger und ehrlicher Mensch es der croa-
tischen Jugend verargen, dass sie diese
Action gegen das Ueberhandnehmen des
Fremden in der Hauptstadt Croatiens unter-
nommen hat. Was haben nicht seinerzeit
die Reichsdeutschen unternommen, um sich
von allen französischen Einflüssen in der
Literatur, im Gesellschaftsleben, im Handel,
und Verkehr zu befreien? Was thun nicht
jetzt noch die Magyaren um ihre Haupt-
stadt Budapest von allen fremden Einflüssen
zu säubern? Also was andere begründeter-
weise thun, das will Krstić den Kroaten
verwehren! Krstić Beschützer der deutschen
Sprache, der deutschen Nation. Ist das nicht
die höchste Ironie! Es wäre thatsächlich
sehr traurig um die deutsche Nation bestellt,
wenn sie eines solchen Beschützer benötigten
würde wie es Dr. Krstić ist. Wir glauben
die hiesigen Deutschen müssten gegen diese
Annassung des Dr. Salo aufs feierlichste

protestieren. Was aber Dr. Salo von der
beschmutzten Tafel mit deutscher Aufschrift
in Volosca schreibt, das ist ganz falsch.
Diese Tafel ist jahrelang dort gestanden,
ohne dass sie jemand beschmutzt hätte.
Nun aber haben die Parteigenossen des
Krstić diese Tafel besudelt um nur die
Schuld auf die Croaten werfen zu können.
Das ist die sogenannte italienische Kampf-
weise nach dem Wahlspruche: „Alles wagen“.
Zum Schlusse noch das: Dr. Krstić
begrüsst in seinem Schundblatte das neue
„Abbazianer Tagblatt“ als seinen Collegen.
Wir sind überzeugt, dass der Redacteur des
neuen „Abbazianer Tagblattes“ protestieren
wird, dass er vom Dr. Krstić als sein Col-
lege genannt wird; und damit thun wir
Schluss.

† Dr. Kaizl.

Velika je nesreća zadesila naš bratski
češki narod. U cvietu muževne dobe, u 47.
godini, završio je svoj život umnik, dugogletni
zastupnik naroda Dr. Kaizl bivši ministar
financija. Sva Češka plače nad grobom svoga
velivriednoga sina, a plače i njegova mlada
gospodja sa dvie sitne djevojčice. Sa svih
strana našega cesarstva stigla je koliko po-
kojnikovoj gospodji, toliko i na klub kome
je pripadao sva sila brzjoava. Pridružujuć
se velikoj tuzi i žalosti bratskoga češkoga
naroda i onaj razcviljenoj Udove priobčujemo
ovdje brzjoav, što ga je na glas te goleme
nesreće naš prvak i narodni zastupnik g.
profesor Spinčić, pokojnikovu najmlađemu
drug i prijatelju upravio na pokojnikovu go-
spodju:

Ekscelencija Kamila Kaizl

Karlin - Prag.

Molim blagoizvolite primiti moju naj-
dublju saćut nad preminućem Vašega do-
broga supruga glasovitoga češkoga domo-
ljuba, dobro poznatoga i med Hrvatit, moga
prijatelja. Kriepio Vas Bog i uzdržao za-
jedno sa dragimi kćerkama.

Vjekoslav Spinčić.

Pokoj mu vječiti!

Škola u Voloskom. Od zaslužnoga ra-
vnateljstva Družbe sv. Cirila i Metoda za
Istru primili smo danas ovaj

Br. 860.

Oglas.

Ravnateljstvo Družbe Sv. Cirila i Me-
toda za Istru otvorit će 2. septembra 1901.
svoju školu u novosagrađenoj školskoj zgradi
kraj svetoga Roka u Voloskom.

Upisivaće one djece koja žele stupiti
u tu školu biti će u istoj zgradi u sriedu
na 28. i u četvrtak na 29. o. mj. od 9 ura
u jutro do podne.

Podpisano pozivlje sve naše čestite i
vriedne rodoljube, da svoju djecu pošalju u
družbnu školu, gdje joj je zamćen — uz
dobar napredak — i liep uzgoj, kakov se
može polučiti samo u školama sa materinim
jezikom.

Volosko-Opatija, 22. kolovoza 1901.

Ravnateljstvo Družbe
sv. Cirila i Metoda za Istru.

Ovemu ne treba tumača. Roditelji, koji
ne će da ih djeca jedan put proklinju, gi-
dat će da ih upišu va našu novu školu. —
Dosta je već bilo te sramoti na Voloskom,
da se naša krv morala trovat va tuđem duhe
i zajike. Zahvalimo dičnoj našoj družbi, ka
nam se je sumlovala i dala nam školu va
našem lepem i sladkem zajike!

Pozor! Pozivlju se svi oni, koji su na
13. o. m. bili zibrani za fiducijare za izbor
jednoga člana i jednoga zamjenika komisije
za IV. razred poreza od tečevine (industrije)
da odmah pošalju podpisane ob glasov-
nicne skupa sa legitimacijom na Dr. I. Po-
ščića u Volosko. Izabrat će se jednoga člana
iz Kastavščine a zamjenika iz Voloskoga-
Opatije. Izbor bit će na 28. o. m. dakle
glasovnice moraju doć najkasnije do 25. o.
mjeseca.

Rokovo. Petak na 16. o. m. bil je na
Voloskom samanj sv. Roka. Na ta samanj
običaje prit puno sveta iz bližnje Kastav-
ščine a i z Roki. I ovo leto bilo bi prišlo

taš dan na Volosko puno sveta da ni vreme
sve pokvarilo. Već rano jutro za 6. urom
pašlo je daš levat kako na kuntrat pak je
došlo sve do polna. Zapadne okole 3 uri je
opet razvedrilo pak je prišlo unesto sveta
a Kastavščine na Volosko, ki da se pomoli
sv. Roku, ki da ča kupi, ki opet da se po-
zabavi. Okol 6. uri večer prišli su k Joškotu
„Lovorasi“ z Opatije pak su tamo složno i
lepo zapjevali nekoliko lepeh pesmic. Kad su
Lovorasi počeli pevati skupilo se je va Inter-
nationale i spređa pred kućom i na ceste
sve puno ljudi, ki su željno poslušali lepo pe-
vanje „Lovorasa“. Tako smo se zabavljali
z „Lovorasi“ sve do 8 uri na večer. Na 8
ur poredali smo se „Lovorasi“ i Vološčaci u
red pak smo šli pivajući kroz Volosko. Kod
Perčići smo se z Opatijci pozdravili a mi
Vološčaci vratili smo se pivajući nazad k
Joškotu. Baš nam je lepo pasalo vreme va
družtvu „Lovorasa“. Već za podne se je na
Brajdiće počelo tancat. Tamo je imel tanac
naš Viko Trinajstić. Nego radi slabega vre-
mena bilo je na tanca jako malo ljudi iz
vana. Na večer je bil tanac razsvjetljen z
elektrikom, pak se je veselo do polnoć tan-
calo. Slabo vreme je puno naškodilo našem
oštaron.

Opazili smo ovo da ni nijedan naš do-
maći ni izvanjski čovek šal va talijansku
kafetariju biru pit. Tamo je bilo samo ne-
koliko novopečenih Talijani a la Duro i
Šestica. Već na 10 ur se je kafetarija za-
prla. Tako je pravo! Zaš bi naši ljudi da-
vali dobitka našem neprijateljem. — Svoj
k svomu!

Prvi biljet od vižiti štampan va kala-
bražkoj štamparije na Voloskom. Kade je ta
kalabražka štamparija, to još nijedan pravo
ne zna, to je još va — šekrete... Ale
zna se, da je štamparija već tu. Mane je za
nju povedal debeli Juže od Jajca i rekal mi
je: „Tisti Taljancki su fejšat fantji. Kar oni
reku — to mora bit. Taku je blo z ka-
žinom va Baciji. Ovi so rekli: Mi hoćemo
imet kažino — i imeli su ga. Zdej so rekli:
Mi hoćemo imet bukvedrukeraj — i doš
imeli bukvedrukeraj. Jest, per mej dno,
fejšt fantje.“ I va istinu oni su intanto le
nekaok zijkujali vanka tu štampariju va
koj će se od sada napred štampevat „teta
Jambrožija“. Nego lahko je njim delat štam-
pariju. Oni imaju već otkada slova za nju
— vi se spamećujete ona vela, lepa, zlatna
slova od kazina: „Casino di lettura“ i „Le-
severcin“. I odlučili su, da te njim ta slova
rabit za nova štampariju. I već su ju pro-
vali tu štampariju. Za provu je ordinal
Untantin jedan biljet od vižiti. I sve je bilo
već pripravno za tu provu, na ku su prišle
Mužgice, Berka i druge notabilita del par-
tido del „Salo“ di Volosca. Prišal je to se
razume i Krstić — ter on će bit direktur
od te nove tiskarni. Još su čekali samo, da
pride Rompimakine, kega su poslali v Opa-
tiju k Šikiću, da pernese slova od kazina.
Kada je Rompimakine prišal, složil je na
ta nekoliko slov, keh je Krstić pomazal z
nekaokom mastum, s kum se Berka i Muž-
gice pituraju i sve je to pokrili z jednom
stomanjom, ku mu je od mala dala stara
Jambrožija. Sada je Krstić pozval Južeta od
Jajca i rekal mu je, da neka se sede na
onu stomanju, zaš da sada će se štampat
biljet od vižiti. I Juže vas vesel rekal je:
„Nec se ne bojte, jaz hom fejšat pritisnil.“
I Juže je sel na stomanju i počel je z onom
svojom debelom — recimo skinom va istinu
„fejšt“ pritisekat. Kada je već nekoliko vre-
mena pritisekat, rekal mu je Krstić, da dosti.
I Juže se je stal i jako se je tužil na te
„ferdamane puhštabe“ (slova), ke da su mu
se zarinule nutar va meso. Krstić je dignul
stomanju i raztegnul ju je pred svemi, da
vide Untantinov biljet od vižiti. I svi su po-
gledali tamo i svi su na jedanput obledeli.
Na stomanje bilo je z velimi slovami na-
štampano: ASINO. On šegavi Rompimakine
stavil je na ta slova kako su bila na ka-
zine, samo da od besedi „Casino“ odpalo
ono C i tako ostalo asino. I to je imela
bit prva prova taljanacke štamparije na Vo-
loskom, i to je imel bit Untantinov prvi
biljet od vižiti, štampan va kalabražkoj
bukvedrukeraj?! Ne povedajte mi, s kako-
vem nosom su ostali brizmi Voloski poperdili,

kada su to videli, i kako se je Juže, ki se
je celo to vreme česal zada — kako smo
ono rekli — na škinu, tužil: „Verdamana
tašna bukvedrukeraj, ta druka fejšat — hadi
kak me to šge — jaz moram imet va mese-
tud nadrukan en pileto te fišito!“

„Sokol“ C. k. namjestništvo u Tratu
dozvolilo je ustrojjenje „Sokola“. U subotu
dne 24. t. m. obdržavat će se u „Zori“ u
Opatiji na o sam i pol na večer sjednica,
na kojoj će se društvo konstituirati. Poziv-
ljemo sve naše ljude, da po mogućnosti šodju
na tu sjednicu, a od budućih izvršujućih
članova nadamo se, da neće ni jedan jedin-
cati izostati.

Opazilo se, da su nekoji neodoljni ili
se boje za opstanak „Sokola“ radi velikih
poteškoća. Neke se ne boje! Mi smo tome
dorasli, a stalnom, željeznom voljom postići
ćemo ono, na što smo se se odvažili. Neke
samo i oni uzpredno i složno s nama stu-
paju i neka nam klipove ne bacaju pod noge
dvojhom i bojazljivošću.

Ima i takovih, kojima nije jasna svrha
ili ne shvaćaju vrijednost sokolstva. Premda
je to „Nar. list“ u podlistku jednom već
razjasnio moramo sada opetovati, da je realna
vidna korist sokolstva kao gimnastičkog
družstva u tome, da se tijelo jača i kriepi,
te tako mlohavost i bolest predusroće. Da
nadajje gipkost i zdravlje tijela podržava
duševnu harmoniju, koja uvijek i sam o
dobrim plodovima radja prema onoj: mens
sana in corpore sano.

Još ima jedan važan razlog, koji go-
vori o koristi i o potrebi sokolstva kao gim-
nastike: ljudi visoka duha, velikana, treba
maži — oni su ures naroda; ali zdravih,
smažnih treba mnogo, pače treba da smo
svi, jer jakost i zdravlje nijesu ures, nego
potreba i za narod i za pojedinca.

Svako dakle nastojanje u tom pravcu
što se mnogo puta nepravedno malouvažaje
i zove dilatanstvo, šport, razabiriga i možda
... što drugo, jeste plemeniti posao, ozbi-
biljan, i ne samo koristan nego i neobhodno
potrebit za mladice stanovitog zanimanja;
imenito za one, koji uz višu inteligenciju
hoće da steknu i višu kulturu i bolju na-
obrazbu.

Kakovu zadaću ima „Sokol“ u budjenju
narodne svijesti pokazat će činjenica. Čitava
organizacija „Sokola“, naročito disciplina
i bratska društvenost, i racionalno vježbanje
koje diže samosvijest i ponos, odvažnost i
hrabrost, stvara ljude i neprestano ih potiče
na plemštinu i osjeća narodne svijesti.

Bolje nego riječi pokazat će vrijeme u
skoroj budućnosti.

Talijanske kletve. Ja znam, da je svaki
od vas šul talijanske delavce, ki ovde puli
nas delaju, klet Boga i Mariju kako naj-
grđaje Turke. Svakemu ki čuje Talijane klet,
se vlasi ježe zaš nebi nijedan veroval ka-
kove grde kletve zgovaraju Talijani. S temi
kletvami se kvari i naš puk ki ih čuje i
zove se srbu Božju na kraj kade se zgo-
varaju. Zato bi bila dužnost policije, da sva-
kega ki klene Boga, svetce i Mariju, zapre i
sudu zrući. Sud će ih pak po zakone pe-
depat. Najbolje bi bilo talijanski smrad ki
kvari naš puk, poterat v Italiju.

Novo bankanote. Na 2. septembra o. l.
će počet kurit nove bankanote od 10 krun.
Izdanjem oveh bankanot potežu se nazada
bankanote od 5 i 50 fiorinji, ke će austro-
ugarska banka va Beče primat sve do 31.
augusta 1907.

Albanskeć divljaci. Više je novina do-
neslo ovu viest iz mesta Obotti, va Alba-
nije. Pred dvajset let probol je sa štitelom
kapo od jednega albanskećga plemena po
imenu Duka kapa od drugoga plemena, po
imenu Bajanisa. I radi tega već se dvajset
let ubijaju sini tega roda, zaš puli Albanije
vredi osveta leta i leta. Na 10. o. m. šal
je najzadnji potomak va crekav. Nego na
njegovu nesreću videl ga je jedan član od
obiteljji Duka, ki je valje potekal k njemu
i probol ga z nožem. Na to su ljudi, ki su
bili va crekve počeli strahovito vrišćat i
valje su se razdelili na dve strani: jedna
stran je bila za Bajanisa, a druga za Duku.
Sada je nastalo mej obemi stranami klanje
z noži i štiteli, a rabile su i puške i revol-

vari. Kod tega je poginulo 7 osoba, a 23 su teško ranjeni.

To se je dogodilo va meste od kuda je Krstić, i za to nimamo čemu da se čudimo, kada vidimo neke stvari, ke se događaju va Rakavašćine i va Lepinašćine. Tu je bilo već i ubojstva i ranjenih i svega zla, a tega svega ni bilo, dokle ni mej naš puk prišal Arnaut Krstić. Kako se vidi, on gre samo za tim, kako bi i va našeh mesteh zavladala ona divljaštva, kakova se događaju va njegovoj patrije, kade se ljudi va crekvah gnjave i kolju, kako blaga. Za to bi Krstić puno bolje storil, da pusti naše ljude na mire, i da gre vaje z dolun va Albaniju svoje ljude učit reda i kršćanske ljubavi, da se ne budu mej njimi dogajale strahote, kakove su se dogodile pred nekoliko dan. I još mi pripaja van s nekakovim „osar tutto“. To je to sakraboljski „osar tutto“.

Gosp. Ksaver Sander Gjaljski, znameniti hrvatski romancier, prišal je za nekoliko dan sa svojom milostivom gospojom v Opatiju.

„Zadnje pjesme“. Tako se zove knjiga pjesmic, ča ih je pred malo dan štampal naš vredni i proslavljeni pjesnik i naš domorodac Rikard Katalinić Jeretov. Mi ćemo o toj knjizi progovorit na dugo i na široko; za danas spominjamo samo to, da su te pjesme gosp. Katalinića va istinu vrlo lepe i da ne bi smelo bit jedne hrvatske kuće, ka ih ne bi dobavila. Ki želi dobit tu knjigu ka košta samo 75 soldi, neka se samo potruđi do našega uredništva.

Veselje na god našega cesara i kralja. To veselje bilo je va istinu jako lepo. Počelo je već subotu — na viliju goda. Celi dan su se delale velike priprave, a prava dikota je bila videt na večer, kada su se ono razsvetile kuće, jedna lepše od druge. Točno na osam ur šla je z Voloskega cela procesion ljudi z muzikom. To je bila bakljada. Lepo je bilo videt naše pompiere i veterane, kako marširaju va lepem ređe nosi svaki od njih v ruke po jednu baklju. Cela ta procesion ljudi šla je valje tema do Vassanske i pokle nekoliko vremena vrnila se je do „Kvarnera“, kade se je i fermala pred lepo okruženom i razsvetljenom bustom od našega cesara. Tu je naše hrvatsko, pjevačko društvo „Lovor“ odpjevalo tri jako lepe pesme: „Morje adrijansko“, „Predobri Bože“ (starska himna od g. Brajše) i „Slovenac i Hrvat“. Naši „Lovorši“ su te pjesme tako lepo odpjivali, da strani gostovi, većinom Nemci, nisu mogli od manje storit, a da njim ne pljeskaju, premda se obično puli takovih prigodah ne pljeska. Zatim je Doktor Tripodi držal jedan govor, a kada je zvršil govorit, čalo se je samo: „Živio!“ i „Hoch!“ Ni da bi se jedan „Eriviva“ kade god čul. Nego ča će, naši talijanski Garibaldinci mare za našega Cesara kako i za lanjski sneg. Da njim je onde bil bust od Vitorija Manovela onputa ja, da bi vrišćali „Eriviva!“ Lepi ljudi! Lepi patrioti su to! Za tem je muzika zasopla cesarsku pjesmu, a onputa je ciganska muzika od Jonaš Janči va sale od Kafé Kvarnera ndrila sost, a malo za tim se je svet stavlil tanec i tancalo se je do kasna. Mej tem su se pak naši dični „Lovorši“ sabrali pred čitaonicom „Zorem“ i udrili pjevat onako lepo, kako to oni umeju. Slučajno se je onde našal i gosp. predsjednik pjevačkoga društva „Sloga“ iz Zagreba, kega je pozdravil predsjednik „Lovora“ g. Miran upravo lepimi besedami, nač se je predsjednik „Sloga“ zahvalil i veselje je potrajalo upravo krasno i nepomučeno.

Nedelju je bila pak v 10 ur v jutro sv. maša na Voloskem, na koj su bile zastupane sve oblasti i puno drugoga sveta. Zapadne na 4 ure je bila pred „Kvarnerom“ tombola na kovist našeh pompiere. Večer pak je na Slatine bila pečka zabava — tanac — ki je dural do kasne noći. Puno smehta je bilo, kada su na place od „Tenisa“ prišla deca obučena va vreo. Ala kako su hópali! Z jednom besedom — bilo je lepo. Posebice pak moramo pohvalit naše veterane, ki su se već lepo uvježbali, a tako isto i naše vatrogasce, ki su onako lepo i čisto spravni činili veliku čast celoj toj svečanosti.

Program zabava v Mošćenica. 1. Pozdrav predsjednika. 2. „Mošćenica grad“, spjevao g. R. Katalinić-Jeretov, a uglazbio g. M. Brajša — pjeva mješoviti zbor. 3. Tamburanje. 4. G. Arnold: „Domovini“ — deklamira gosp. Ivan Dešković. 5. Tamburanje. 6. Ang. Šenoa: „Kugina kuća“ — deklamira gđica Marija Ivančić. 7. „Hvala Bogu, stol je prostr“, šalo-igra v 1 čin. Osobe: General H. Jelusić; Žena mu Iv Peršić; Keer im P. Negovetić; Njezin muž Iv. Ivančić; Sluga va generalovih P. Velčić; Sobarica va generalovih Ruža Velčić. 8. Tombola. 9. Ples. Kod zabave svirati će podpuna „Obćinska glazba“ sa Susaka.

Salo i gromača. Nedelju se je bil raznesal glas po Opatiji i Voloskem, da je Salo pal preko jedne gromače i da se je ubil. Nu mi znajuć, da mačak ako i s tretega poda jene kuće pada na zemlju, da se ne ubije tako lahko, ako ne da jušto pada na nos, poslali smo još iste večeri našega reportera pod Matulji i on je konstatal, da je Salo pal preko gromače, ali na noge i tako mu se ni nis traviovalo, leh se je na gromače videlo jedan kus sala. Drugi dan pasali su Salo i gospodar mu s jednom kripicom po Voloskem, i ni se nis drugoga opazilo nego, da jin se nosi crljene, kako kapula! Par nobili fratrum!!

Mladi par. Prvu sredu na šest ur jutro oženil se je va plovanskoj crekve na Voloskem g. Alojzjo Trinajstić-Sirolić iz Varljeni, otac našeg oštara Dinka Trinajstića, u dobi od 78 let, sa g. Marijom udovom Antončić iz D. Rukavca, starom 55 let. Sirolić se ovo ženi po treći put, a živel je sa svojom prvom ženom lepo i mirno dugih 50 let manje 5 dni. Malo je falilo, da slave zlatni pir! Kumovi: g. Ivan Trinajstić, unak mladoženje i g. Ivan Serdoč, zet zaručnice. Mladoženja ima 2 sina, 4 keeri i 32 unuka, ter je uza sve to, posvema zdrav i jak, a zaručnica i je desad imela 3 keeri i 1 sina. — Ta nas simpatični par proslavil je skromno svoj pir. kod našeg oštara gosp. Dinka Trinajstića, te se je pri tom sakupilo na uzdravicu za pazinsku gimnaz ju 10 K. Podarili su g. mladoženja i K, zaručnica i K, kum Iv. Trinajstić i K, oštar L. Trinajstić i K, gg. J. Sever i K, Ivo Večernia i K, M. Dujmović i K, N. Šafer i K, M. i F. Sincić po 1 K.

Zgubila pamet. Na 14. o. m. prnesli su na bečku kliniku (spital) jednu ženuku od 30 let, po obude računaju jednu devicu. Pitali su ju za ime, prezme od nje i od roditelji za mesto kade biva a na sva pitanja je odgovarala: Ja neznam niš. Sirovašica je v noći od velega straha zgubila pamet tako da se ni već na niš spamećevala.

Nesreća blizu Trsta. Prošlu sredu za podne odputoval je vapor „Sebeniko“ od dalmatinskoga društva s Trsta put Zadra. Dve milje largo od Trsta investil ga je novi ruski vapor „Mongolia“ ki je upravo delal pokusi s makinom. „Mongolia“ je udril uprav po sredine „Sebenika“ a ov je valje napunil se vodi i potopil se. Svi ljudi su se spasili. Kapitan od Sebenika je bil nas domorodac g. I. Blažić iz Ičić. Proti kapetanu od „Mongolie“ vodi se proces.

Zvonečani. tuča i deputat Benatti, kega su Zvonečani zibrali. Još se ni pisalo va gazetah, da je Zvonečane tuča potukla. A je, da bi tako ne, pred dobar mesec dan i dosti njim škode storila. Prišla je i komisijon razvidet, da bi njim se na franjkeh ča snižilo. Če ih to brižneh jako pomoć! Više će koštati komisijon lego će njim na franjkeh sniženo bit. Te mi znat potle ča povedet! Za čudo da ni Krstić ča va svojoj tanekoj pisal za tu tuču va Zvonečoj. Ter mu je Zvoneča mej drugimi krava rad ke on zmuze svojev st flijorini na mesec i to s naše kasi pod talijanskemi gospodari. Al briga njega za Zvonečane, ter na njegovoh sto flijorini grašica ne pada.

Ja sam štal ovi dni va naših gazetah, da su naši deputati pitali va dijete pomoć svim našim, keh je v Istre tuča potakla. Samo brižneh Zvonečan ni se ni jedan spametil. Ja ne zameram našim deputatom, zač Zvonečani su kontra njim, pak ni njim ni-

jedan javil njihove nesreća. — Al zameram Krstiću, ki ih je kako nemo blago smutil, da ni javil tu njihovu nesreću onemu njihovemu domaćine od Benatića, pak da on za njih beseda reče. Al briga Krstića i Benatića za Zvonečane oni si misle „ke krepa ščavo“, ki mu je kriv da je nem.

Za to ja ovo pišem, pak prošim da štampate g. urednik i pošaljite jedan foj na dieta neka daju i Zvonečanom pomoći, ča je pravo, ter nete dat niš od svojga, pak nisu ni oni slabi ljudi samo su brižni smučeni pak neznaju kade njim je glava. Pak ih lepo pozdravlja Zvonečan, ki svojom glavom misli.

Našem predplatnikom. Ni polovica našeh predplatniki ni nam još platilo „Narodni List“ ni za pol leta. — To ni va redu. Mi moramo tiskarne platit račun, pak ako nam predplatniki ne plate lista ne moremo ni mi platit tiskarnu. Zato prošimo sve one ki dobivaju „Narodni List“ i ki nisu do sada platili neka nam ča prvo moguće pošalju predplatu. Neka svaki pomisli, da mi ne dobivamo niš iz Parenca nego da naš hrvatsko-slovenski puk v Istre plaća trošak „Narodnega Lista“. Neka za to svaki segne va žep, pak neka barem predplatu za ovo leto plati.

Za Družbu sv. Cirila i Metoda za Istru primili smo od g. Dr. Vj. Pražak, svećenika na Komorskim-Moravnicam K 272 sakupljenih u prijateljskom društvu u Sišu i u Crikvenici. Živio! — Gosp. N. N. Volosko daruje 2 K za Družbu sv. Cirila i Metoda za Istru. G. Ivan Pigić izručio nam je K 5 za družbu sakupljenih prigodom kršćenja kod Jos. Pigić.

Ča je novega po svete?

Austrija. Dne 18. t. mj. proslavio je naš car Franjo Josip I. u uzkom obiteljskom krugu u Islu svoj 71. rođendan. Po svih mjestih naše prostrane monarhije, a i u glavnih gradovih izvanjskih država: kao u Petrogradu, Berlinu, Parizu i drugdje čitale su se tim povodom svečane mise, uz običajne slavnosti.

U Českoj razmahala se je već sada ljuta izborna borba između radikalne svenjemačke i njemačke napredne stranke s jedne strane i između Staro i Mlado-Čeha, radikalaca, agraraca i socijalista s druge strane, ter posto je sjegurno, da će praski Svenjemci i potisnati još više u kut naprednjake, neima dvojbe, da u Českoj neće biti tako brzo narodnog mira.

Veliki protektor Čozota i drugih spašenih nespašenih Talijana, conte Lambertenghi, talijanski konzul u Trstu, koga su držali naši identisti za pravog svog namjestnika, premješten je ovih dana u Njemačku, a na njegovo mjesto dolazi dosadašnji talij. konzularni agent u Cetinju.

Crna gora. Crnog. poslanik obavjestio je ponovno tursku vladu o tom; kako se pripravlja 20.000 Arbanasa da navale ne samo na Mokra, nego i na druge točke crnogorske granice. Turska vlada, da će poduzeti stroge mjere, da zaprieči navalu.

Bugarska. Poznati vođa macedonskog odbora Sarafov, proti kome se je vodila prošlog tjedna u Sofiji kaznena razprava radi dvih političkih ubojstva, proglašen je nevinim.

Franczka. Sve franczke a i druge novine pripisuju veliko političko znamenovanje dolazku ruskog carskog para u Francuzku. Car Nikola II. imao bi stići dne 17. septembra t. g. u Dunkerque, gdje će prisustvovati pomorskim vojnim vježbama, a odane odputiti će se u Compiegne, gdje će se sastati sa caricom. Carski supruzi, koji kans posjetiti i Pariz, odputovati će iz Franczke oko 20 septembra t. g.

Transval. Glasom izvještaja ratnog ureda u Londonu, (koji je, kako je, poznato kod poraza englezkih četa previše kratkovidan op. sl.) došlo je od 2. do 10. kolovoza između Bura i Engleza do 21. okršaja, kod kojih bi bilo ranjeno 36 Engleza, usmrćeno 9, a zarobljeno 6 (koliko ih pak poglego? op. sl.)

Otvoreno pismo.

Gospodinu
albokatu Costantini
na
Voloskem.

Doznal sam, da ste Vi kasijer odi „Tete Jambrožije“ zač da placate trošak za štampanje to „škovacere“ va ku Krstićina svaku šetimanu jedan put pobere najveći amrad, kega se njegova filkva more zmislet. Čul sam tulikaše da Vi placate (ne svojem beći nego z onemi s Parenza) Krstiću na mesec sto flijorini za to ča riga va „tete Jambrožije“ svako blato na sve naše vredne i poštene domorođe.

Neki pametni ljudi su mi rekli da vi Talijani to delate samo za to, da bite naš puk ovega kapitanata odvratili od domačeh našeh sini, ki v Istre delaju za dobro odi puka — da bite našemu puku zamrazili njegov materinski jezik, da bite ga napeljali na to da on svoju krv, svoj jezik zataji pak da postane Talijan.

Ako je temu tako, gospodine albukate, ja Vas u istinu pomilujem. Pomilujem Vas najprvo radi tega ča ste se stavili va kompaniju z jednem Krstićem, ki ih je već dosti opravil i za kega je a. k. kapitan Fabiani rekal, da bi za beći storil i takovo delo za ko se gre va peržun; pomilujem Vas još i poradi tega ča ste toliko priprost pak mislite, da čete s „Tetom Jambrožijom“ i s Krstićem nas potalijaniti. Ki trubilo za malo vremena će poverovat ča Krstić va svojoj škovacere drajsa, ale strel jedan pametan čovek ne more verovat va one trubastarije ke jedan Krstić proti našemu hrvatskemu aliti slovenskemu narodu v Istre i proti našem domorođcem piše i govori.

Krstića najme svi dobro poznamo. Znajte, da su do sada svakakovi smutljivci bunili puk va ovom kapitanatu proti hrvatskem rodu i jeziku pak nisu opravili niš.

Tu su bili Kuderici, tu su bili drugi talijanski hajduki, ki su puk strašili i puntali proti starine i domaćine samo da učine nesložšćinu pak da nesložnu i posvajdu braću pod svoj jaram napregnu. Nego svi Kuderici i drugi tići nisu niš operali. Naš puk va Kastavšćine je ostal ono ča je bil. Tako će z Božjum pomoćom bit i sada. Vi Talijani svi skupa i z Vašem Krstićem i s „Tetom Jambrožijom“ nećete ovde niš opraviti. Za to vam dam svet, da namesto trošit tristo flijorini na mesec za Krstića i „Tetu Jambrožiju“ ti beći porabite za najst jedanput one Vaše lačne Talijane va Parenca Pirane i Rovinje ki z jednom kostum leto dan juhu kuhaju. (Ja sam najme na svoje uši čul va Rovinje jednu ženuku zvat jednu drugu: „Dona Femija, impreštete el vošto ošo, ke kužino duve riži.“ — Verujte mi da se nećete pokajat.

Vas pozdravim za danas.

Opatija, na Rokovu 1901.

Tone Kinkela.

Oglas.

P. n. gospodi hotelierima, krčmarima, vlastincima pensiona i mesarima daje se ovim do znanja, da je visoki istarski sabor 3. kolovoza, br. 5761, zaključio, da se od 1. rujna god. 1901. poviše zemaljski prirezi na vino i meso od 100% na 125% i da se imade nadoplatiti i ostala oporezovana zaliha.

Nagodbeno društvo za potrošarinu Volosko-Opatija 20. kolovoza 1901.

Predsjednik:

J. Lederer m. p.

Predlog Breze i nacrt za sporazumak.

Dne 26. julya 1901. podnesao je Frane Matetić iz Breze kbr. 4. na občinsko glavarstvo u Kastavu spis sa nadležicom „Slavnom obč. zastupstvu u Kastavu — Predlog Breze i nacrt za sporazumak“.

Občinsko glavarstvo, kako bijaše dužno, prihvatilo je taj spis doslovno občinskom zastupstvu u njegovoj javnoj sjednici dne 1. augusta 1901.

Občinsko zastupstvo odlučilo je, da se preko toga spisa pređe na dnevni red, to će reći, da se toga spisa nejma u obzir uzeti, kako da ga ne bi ni bilo.

Da može pak svaki občan Kastavski znati što rečeni spis sadržaje, i da ga svaki sam pročitati može, odlučilo je ujedno, da se ga tiska u „Narodnom listu“ koj izlazi u Opatiji. I ovo tiska se ga od riječi do riječi. Najprije je „Predgovor“ sa potpisom Frane Matetića, pak „Predlog“ takodjer sa potpisom Frane Matetića.

Predgovor.

Što je najkakshe na ovom svijetu? Ništa ne moreš naći što bi nadjačilo mir, jer mir obustavlja carske sile, obustavlja lomljenju carskih brodova, obustavlja rušenje tvrđih gradova, obustavlja razor gradova, uzdržava jaka carstva, dočim nemir je najveće razsulo na ovom i na onom svijetu, nemir uništava carstva, uništava pokrajine, uništava obćine, uništava sela i obitelji. Nemir kadar je rastaviti čak i muža od žene, brata od brata, s jednom riječi nemir je jedno najveće zlo na ovom svijetu.

Nu u obće računa se da narod napreduje znanjem, mudrošću i u svemu ali po mojem mišljenju nema mudraca nad onog čovjeka koji neima drugo u pameti nego kako bi uzdržao mir.

Rekli smo dakle da narod napreduje; hoćemo li mi napredovat to sam Bog zna; kod nas na primer u občini Kastav jako malo se je u obćinstvu obćine preživjelo mira, dakle bilo bi već skrajno doba kad bi se sastavio mir ne samo sa Brezom, dapače sa svimi obćinama spadajućimi pod glavarstvo Kastav. Pitati ćemo u komu stoji mir? Taj mir stoji u nikom drugom nego u predloženicima naroda, jer svaki gospodar može uzdržati mir u svojoj kući; a sa čim će se uzdržati mir? Kažu jedni uzmi batinu te udri! Ne moj dragi nije tomu tako jer sa batinom razpištiš čes družinu svoju, te čes ostat sam i nemoćan. Ako čes da sačuvas mir, uzmi ti mjesto batine pravedno postupanje, te pazi, u društvu biti svakomu jednak otac jer su svi tvoji sinovi i onda time se može uzdržati mir i sačuvasi rasulo društva nu kako se upravo postupalo te se i danas postupa sa obćinom Breza i to se radilo god. 1875. da je bilo Boga plakati, pa ne bi ni po muke kad bi bila imala obćina Kastav barem kakav razlog iz kojeg bi bila sve to učinila jeli možda imala od tega kakva hasni jeli može ta obćina opravdati svoje djelo, kakvo djelo se nije možda u celom svijetu još dogodilo nikad ne, jer to je djelo bilo učinjeno jedino iz prkosa i obisti.

Svaki bi človek koj bi bio vidio sva neđela koja je pretrpjela obćina Breza sa strane Kastava rekao kad bi ikada Breza pristala na sporazumak sa Kastavom, tad bi morala biti sasna blage čudi, nu gospodin Bog nije kazao tako, on je zapovjedio opristiti i najučinjen protivniku jer sa sporazumkom samo se može postignut blažija budućnost a nikada sa tvrdokornošću.

Nu pomisliti će više njih, da Breza neima ufanja kad pristaje na sporazumak, ali nije tomu tako, jer što nas obćina većma guta tim čini kao onaj koj je naučio sa petroleum vatra utrućiti. Dobro može biti poznato i najprostijem človekui, da kad ni obćina Kastav Brezi strah do sada učinila već je škoda na to ni misliti.

Nam nije baš mnogo stalo do sporazumka, jer taj kad je i pogodio ne bi na korist Breze, neg na veliku korist obćine Kastav, jer znati mora obćina Kastav da kad bi se zaključio mir sa Brezom, zaključio bi se sa svimi ostalimi obćinama, jer uprav koliko ja predviđam u Brezi stoji mir i nemir celokupne obćine što ako je i nevjerojatno ipak je istinito, jer mnogi se narod ravna po držanju Breze kako je već to i obćini poznato. Uspjeli sporazumak sa Brezom bit će blažina za stalno u boljem

stanju, koja znam da je upravo radi Breze mnogo pretrpjela i koliko bi još morala u slučaju nesporazumka.

Dakle molimo Slavno obč. zastupstvo, da ovu stvar pregleda, te da pismeno izjavi svoja nakana ili da sastavi uvjete pod koje obćina misli pristati. Frane Matetić.

Predlog.

Slav. Obč. Zastupstvo u Kastavu! Pošto molili jesu gospoda sudci u Voloskom govoreći: Vi Matetić kako župan od Breze bite mogli nastojati, da se postigne mir. Pošto sama jedna stranka ne može nikad učiniti mira između dviju obćina stoga nužno je da se sastanu obje stranke. Dakle ja ću ovdje u kratko navesti uvjete, pod koje uvjete bi pristala obćina Breza sa obćinom Kastav u slučaju sporazumka.

Obćina Breza pridržala bi za sebe komunalu u toliko u koliko bi imala dosti prostora za paševinu nu i to ovako od tromedje to jest od vrh Svobina kod Maričevog dvora, pa ravno u vrh pečine kod Brze svijeti, te onda ravno u vrh Maričeveo gori i onda u Svobinjuo gdje ističe put od riječi, onda u gornju Lisovicu pa u Bačinu ravno u štakjku među.

Nu to bi bila jedva možda jedna trećina cjelokupne njere komunalu, koji je upisan u neizbrisivom katastru 1819. na ime obćine Breza.

Nu i za Ružice bi se odbio jedan pristojan komad to jest sjeverna strana od puta koji vodi od Breze i Ružice. I Poljane bi imale jednako pravo u tomu. Nu tim se ne bi mnogo povriedilo niti Kastavu niti Brezi jer ne bi šilili u tuđe, i to što bi njim se odbilo, škodilo ne bi za to jer i tako u tom komadu sve njim odpade i na taj njim odbiti komad bi imali pravo Ružici i Poljane isto tako kao u privatnim parcelama i obćina Kastav ne bi se imala u to više mješati, kako baš ne bi njoj niti trebalo. I na taj način bi se postigao mir u cjelokupnoj obćini Puži nu na sve to djelova postavilo bi se tvrde medje tako da bi se tim postigao vječni mir između triju obćina dapače može se reći između svih jer kad bi se slučajno postigao sporazumak između Breze i Kastava.

Pošto imadem upliva u Zvonoci i Rukavcu te ja bih nastojao da se istim načinom kao i sa Brezom smiri i one i eto ti onda vječnog u obćini mira kojeg u slučaju nesporazumka nikad bez velike štete obćine Kastava ne bude.

Navesti ću terete koje bi morala obć. Kastav u slučaju sporazumka potpjeti.

1. Obćina Kastav morala bi učiniti jednu novu cestu koja bi spojila Brezu sa St. Matejom. Ta cesta morala bi biti široka 3 metra te ne više od 3 po sto strma, nu bila bi dugačka po prilici 4 kilom. i 5 stotina metara koja bi imala proći nad Kosu te u Voziću.

Za troškove skrbila bi obć. Kastav, cesta bi se popravljalo ovako: Obćina Kastav do medje svoje, Breza takodjer do medje svoje, nu obćina Kastav radi prometa svoje šume morala bi i bez ugovora učiniti takvu cestu koja bi svakako bila potrebijta obćinarom Kastava nego li Breze. Rečena cesta morala bi biti dovršena do konca godine 1902. nebi li se nipošto moglo nabaviti sredstva za dovršetak moglo bi se produljiti rečeni rek ali samo uz privolu obć. Breze. Po toj cesti imali bi obćinari Breze pravo voziti i hoditi nositi kao i svi ostali obćinari Kastava i to bez ikakvog smetanja od ikoga Nu na tu cestu bi se mogla sa sporazumkom udariti za lakše uzdržavanje i vozarini i to ne više od 20 helera od o dobro obterćenog voza, nu od praznog ništa; ta vozarina gjerala bi se bez obzira na obćinare jedne niti druge strane; prihodi bi se podijelio po promjeru zemlje to jest koliko metara ima ceste na Brezanskim toliko bi po računu svih metara koliko na svakog dođas pripadalo Brezi rečene ceste bilo bi po prilici na Brezanskom tlu i kilom. na Kastavskom nešto više od 3 kilom. Pat koji vodi u Kastav morao bi se učiniti barem kako ga već učinjeno 400 metara i to na troškove obć. Kastav koji put radi obć. šume mora i tako da bude učinjen nu obćina Kastav za stalno učinila bi radi prometa šume i više cestah po svojoj šumi radi izvoza drvah i kojekakvih japnonica, koje bi se mogle uštedi li sporazumak graditi za to ne bi smjela obć. Kastav braniti sastaviti cestu koju bi po

vremenu možda mogla sagraditi obć. Breza sa svojom cestom i slobodno po istoj voziti do željenog mjesta. I opet ako bi slučajno obć. Breza po vremenu došla do sredstva za gradnju kakve nove ceste koja bi slučajno morala proći kroz šumu obćine Kastav morala bi Breza imati slobod kako kad bi gradila po svojem zemljištu.

Nu pošto Breza usliedili sporazumak pretrpiti i ispućiti će više svotah novca koja bi morala dobiti od obć. Kastav na primer 64000 kruna za odštetu od godine 1876. od čega jesu odluke već gotove čega netreba opravdati, imade opet po pogodbi učinjenog god. 1877. u Permani u sudbenoj pohrani Hepu svotu za koje novce prepisućam obć. zastupstvu da ovo učini po duši te izvjesti koliko bi dalo.

Komad šume koji bi Breza pridržala za sebe morala bi se iz nova premjeriti sa c. k. financ. zemljomjercem te učiniti posebnu mapu koju bi Breza imala dobiti u ruke.

Prepisi i ini troškovi izvirući iz budućeg sporazumka trpila bi obćina Kastav.

Obćinari Kastava imali bi pravo u šumi koja bi pripadala Brezi kupovati drva, lišće, travu i ostali predmeti nu samo sa dopustom Breze i pripiskom lgarara koga bi imala obć. Breza, provadjala bi se slične stvari.

Breza bi upravljala sa svojim sasma po svojoj volji što bi se uz privolu Kastava kod zemaljskoga odbora isposlovalo na primer same upravu.

Za ovaj nam ovlašten po obć. Brezi Frane Matetić.

Na takov predlog, kako je obćinsko zastupstvo moglo drugacije odlučiti nego li je odlučilo?!

Frane Matetić veli u „Predlogu“ da su mu sudci na Voloskom rekli, da bi mogao kako župan od Breze nastojati, da se napravi mir.

Mi neznamo što su Franu Matetiću rekli sudci na Voloskom, ali znamo da Frane Matetić nije župan od Breze, i da baš on nemir čini.

Frane Matetić smatra sebe, odnosno i Brezu za stranku, odnosno obćinu, jednako pravnim imovnoj i mjestnoj obćini Kastav sa njegovim glavarstvom i zastupstvom. — A on, i koji ga je uputio, bi morao znati, da on ima samo toliko prava, koliko ga ima svaki drugi obćinar Kastavski, njih tisuća i tisuća, da je Breza, porezna obćina li županija, kako jh je još 36 u imovnoj obćini Kastav, da ta županija kako nit ijedna druga od svih ostalih 26. nije nikakvo moralno tjelo samo o sebi, nego da su to samo djelovi, koji sačinjavaju imovnu obćinu Kastav, koja sa još pet pridruženih županija čini mjestnu obćinu Kastav, kojom upravija zakonito izabrano zastupstvo, obćinski odbor i obćinski glavar. Tomu zastupstvu, tomu odboru, tomu glavaru, može se uticati Frane Matetić iz Breze kbr. 4. kao obćinar Kastavski kako i svaki drugi obćinar Kastavski, ali ne kao župan od Breze, jer to on nije, nit kao stranka ravnopravnoj obćini Kastavskoj, jer to nije, nit ne može biti, nit u ime obćine Breza, (kad bi i bio i mogao bit ovlašten), jer je Breza samo županija, podložna obćinskom zastupstvu i obćinskom glavarstvu u Kastavu.

Frane Matetić veli, da bi obćina Breza pridržala komunalu toliko i toliko. Obćina Breza ne postoji kao moralno tjelo, ona si ne može ništa pridržati, jer neima ništa, kao nit ijedna županija imovne obćine Kastav. Svi obćinari svih županija imovne obćine Kastav imadu skupnu imovinu, a gospodar te imovine je celokupna obćina Kastav sa svojimi obćinama. Isto bude rečeno i o Ružici i o Poljanah, koji su dapače samo djelovi pojedinih županijah pa i o Zvonoci i Rukavcu.

Ni jednim, ni drugim, ni trećim, ni četvrtim ni petim ne može obćinsko zastupstvo ništa od skupne imovine odstupiti, upravo za to jer je sve skupno, jer i oni Srokove i Brnasove, i svih ostalih županija imovne obćine Kastav imadu na sve isto pravo, koje imadu Brezani i Ružiči i Poljanci, Zvončani i Rukavčani, jer bi se svi ostali digli kad bi obćinsko zastupstvo nekom nješto dalo, jer bi onda tek nastao opravdan i u zakonu utemeljen nemir, i još kakav! Dakle baš obratno i na mir, kojega Frane Matetić toliko ističe, nemaje obćinsko zastupstvo pristati na predlog Frane Matetića!

Frane Matetić iz Breze br. 4. navadja za tim terete, koje bi imala obćina Kastav na se uzeti kad bi prihvatila njegov predlog. To je previše smjšno nego da bi trebalo to odgovarati. Kad bi obćina mogla što dati Brezom ili drugim, kako nemože i kad bi njim dala, onda bi još morala platiti za to onim kojim je dala! Je li se na svijetu što takva kada čulo?!

Na svrzi veli Frane Matetić, da bi pak Breza upravljala sama sa svojim, kad bi se u pr. uz privolu Kastava isposlovalo kod zemaljskoga odbora samoupravu. Bog zna tko je to Franu Matetiću rekao? Obćinsko zastupstvo u Kastavu moglo je privoliti na samoupravu u Klani, moglo bi privoliti i na samoupravu u Lisicu, Skalnici, Studen, na Berguda, jer su to županije koje imadu svaka svoju imovinu. O samoupravi na Brezi ne može biti govora, jer Breza neima svoje imovine, nit njoj se je može dati — baš i radi mira u prostranoj imovnoj obćini Kastav.

U „Predgovoru“ vapije Frane Matetić iz Breza br. 4 za mirom. Ako ne od riječi do riječi, to mi u glavnom potpisnjemo ono što tu o miru i nemiru veli. Mir je za ljudsko društvo i njegove dijelove jači nego li sve ostalo, vriedniji nego li znanje i mudrost. Dočim nemir uništava carstva, uništava pokrajine, uništava obćine, sela, obitelji, pače kadar je sastaviti muža od žene, brata od brata. U obće nemir je najveće zlo na svijetu!

Uza sve to nemira na svijetu i u njegovih pojedinih dijelovih, vedih i manjih, šali-bože ima, i jao onomu po kom nemir dolazi!

Frane Matetić veli, da je obćina Kastav od svoga postanka malo mira proživjela, i da bi bila skrajna doba, da se učini mir sa Brezom i sa svimi obćinama spadajućimi pod obćinu Kastav. Taj mir, veli na dalje Frane Matetić, odvisi od predložnika naroda, dakle od obćinskih zastupnika, od obćinskoga glavarstva, koji su u obćini ono što je gospodar u svojoj kući; i koji nesmjaju rabiti batinu, silu, nego pravedno postupanje naspram svim.

Prijamjemo, da bijaše nemira u Kastavšćini u starije i novije doba. Ali, so, odmah i pitamo, je li su predložnici naroda bili krivi tim nemirom? Za odgovor iz starijih vremena bude samo obćenito spomenuto to da bijaše nemira onda, kad se je puku Kastavskom htjelo uzeti njegove stare pravice, kad mu se je htjelo naloziti nesnosne terete. Zastupstvo nebijase ono, koje je to htjelo, nego bijaše ono koje se je branilo od zla. I ako bijaše pri tom nemira, nebijase ono krivo, kaošto nije kućni gospodar kriv nemiru, kad se na njegovu kuću napade, kad mu se, hoće njegovo uzeti, i kad se on pri tom brani.

Nemira u novije doba bilo je u Kastavšćini oko 1890. pak godine 1884. i 1895., i od 1896. ovamo.

Oko godine 1890. bio je zemaljski odbor ili junta poslao u Kastav svoga delegata na ime Cudera, koga je zaštićivao nesamo zemaljski odbor nego i neki c. k. činovnici; a koga je obćina morala dobelo placati, koj je htio u obćini svu vlast u ruke dobiti i nad glavarstvom i nad zastupstvom; i koji je, kako se bijaše skoro doznalo, bio poslan u Kastav u svrhu da obćinu razdijeli, i to ne sa svrhom možda da bude obćinarom bolje, nego da dade obćini smrtni udarac, da obćinu i obćinare osiromaši i da ih učini tudnjakimi sužnji. Obćinsko zastupstvo se je branilo proti tomu nastalo je nemira. Pak zar je tim nemirom tako nastalim bilo krivo zastupstvo, koje je branilo ono, što mu je povjerio pak, ili su bili krivi oni, koji su puku htjeli razderat haljine njegove i učiniti ga golim siromakom sužnjem? Na to nek odgovara svak pametan i razborit!

Godine 1884. i 1895. bile su c. kri oblasti nalozile obćini, da se na tablah, na kojih su označene pojedine županije, napiše „U graničnom kotaru“, to jest u kotaru, koji je na graniči ili na medji, prema Rieci, prema „Hrvatskoj“ i prema „Ugarskoj“.

Ljudi iz nekih županijah skočili su proti tomu kao biesni, govoreći da oni neće da budu „graničari“, da neće da služe do 60. godine kao vojnici i slično.

Nastali su nemiri. Je li tim nemirom bilo krivo zastupstvo i glavarstvo, koje je moralo pak miriti, ili su bili krivi tomu

drugi?! I na to pitanje nek odgovori svak pametan i razborit!

Od godine 1896. amilo bio je nekolicina puta nemira u Kastavšćini. Natreba ih opisivati na daleko i široko. Svakomu su u pameti. Radilo se je na ono isto, na što se je radilo drugim načinom okolo godine 1880. Radilo se je na to, da se občinu razdieli da se obćinare osiromaši, da se ih napravi tuđnjinski slugami. Već danas se znade, da se je na to radilo najviše s novci, da su kolovodje kod toga dobili velikih posuda u Poreču, da su dobili novaca i u nepovrat, da su tim novcem napajali ljude rakijom i vinom, da su njim plaćali žurnade, da su dobili nezakonitim i nepravednim načinom neka poduzeća koja njim na godinu tisuća nose, a to sve na teret poreznika. Ima se pismenoga dokaza u rusi, da je Krstić plaćen sa sto forinti na mjesec od zemaljskoga kapetana Kampitela, od asešora Kleva, od ravnatelja vjersijskoga zavoda Amoroža, svih Talijana u Poreču, kao i od drugih Talijana tamo i u Puli i drugu, da se da izdava „Pravu Našu Slugu“. Zna se da i tisak i papir i ekspediciju toga lista plaćaju Talijani, ljudi neprijatelji našega roda i jezika, neprijatelji koji bi htjeli naš narod pod Italiju, koji bi htjeli iz naših ljudi napraviti svoje sužnje ili ščave.

Predložnici puka, obćinski zastupnici, branili su se proti svemu tomu, branili su imovinu koju njim je puk izručio, branili su ju kako brani svaki kućni gospodar svoju kućnu imovinu; a pomogli su njim pri tom svi čestiti i razboriti obćinari, kao što to čine svi čestiti i razboriti članovi obitelji. Nastali su nemiri. Je li su tim nemirum krivi obćinski zastupnici, koji su čuvali i branili ono što njim je puk za stanovito doba povjerio, i oni koji su ih u tom pomogli; ili su krivi oni koji su htjeli puk oteti ono što je njegovo?! I na to nek svi pametni i razboriti odgovore. A odgovor njim je tim lakši, ako pomisle da su talijanski plaćenici ne samo činom nego i riečmi na nemire poticali!

Ruku na srce, Frane Matetiću, — sad prelazimo posebicena Vas i na Vaše drugove na Brezi — je li su predložnici puka, obćinski zastupnici, krivi, ako vam se je kada što zla dogodilo; ili je kriva vaša tvrdoglavost s jedne strane, a s druge vaša lahkovost, kojom ste vjerovali vašim raznim savjetnikom za plaću, kao što su, da navedemo samo neke sada već pokojni Dr. Den i Kuder, kao što bijaše Martinolić neko doba, a sad da već neće i kao što je Krstić, bez kojega najbrže niste sastavili ni svoga „Predloga“ ni svoga „Predgovora“!

Vi, Frane Matetiću, velite da ste napisali „Predlog“ u ime Breze, dočim toga ničim ne dokazujete. Vi postavljate predlog za sporazumak sa svenukupnom obćinom Kastav, kao da ste jednakoopravan obćini, dočim ste samo obćinar kao što je tisuća vam je jednakoopravnih, koji imaju isto tako pravo reći svoju u stvari kako i vi, i kojih je ogromna većina, koji nemisle kako mislite vi i vaši jako malobrojni drugovi. Vi, obćinar kao i svaki drugi, želite tobože mir i sporazumak, i velite istodobno da vam i vašim drugovom nije baš mnogo stalo do sporazumka, predbacujete obćini Kastav nečija koja je Brezi nanela, kakvih da se možda u cilom svijeta dogodilo nije.

Kastavski obćinari poznaju Vas i Vaše drugove, i znadu također kako postupate prema obćini kako postupate prema vam.

Nek bude ovdje nekolicina toga pribito iz posljednjih četirih pet godina, za što se smatra odgovornim sadanje obćinsko zastupstvo s jedne, a vi i vaši drugovi s druge strane.

Negdje 1896. bili su Frane Matetić i drugovi iz Breze poslali molbu na c. kr. namjestništvo u Trstu, kojom su molili da se izreče da je šuma Lužina njihova. C. kr. namjestništvo njim je danom 5. junija iste godine br. 11147 odbilo molbu, i izjavilo da je Lužina vlastnost cielekupne imovne obćine Kastavske i da je kao takova upisana u zemljišne knjige.

Još iste godine poslali su Frane Matetić i drugovi molbu istoga sadržaja na c. kr. ministarstvo unutarnjih poslova u Beč. U istoj molbi su rekli, da je obćina Kastav kromice i silom upisala u mapah njihovih Brezanske zemljište kao svoju vlastnost; da njim c. kr. zemljomjerac na Voloskom ostrim gotovom silu čini; da c. kr. sud i c. kr. kotarsko poglavarstvo na Voloskom uništuje mjeru i katastralne mape iz godine 1819; da isti c. kr. sud neće da priznae gospodarstva Breze; da nije zakon činovnika koji daju krivomu pravo; da obćinare Breze neće niko priznati jer se drža zakona; da činovnici na Voloskom drže samo za obćinare Kastva, to jest za one, koji njih, Brezane, tjeraju iz njihove vlastite zemlje; da njih i politika, to je c. kr. kapitanat progoni; da oni neimaju komu da se potuže nego ministarstvu, jer oni koji su postavljeni za držati red čine najveću smutnju, i uznemiruju među narodom; da su bili već četiri puta kod c. kr. namjestništva u Trstu, al da jih oni manji činovnici nisu pustili govoriti sa c. kr. namjestnikom; da su dali svo njihovo pravo i dokaze odvjetniku Ivanu Martinoliću, al da on neće da napreduje u njihovoj stvari; da su njim c. kr. žandari uzeli neku tablu.

Odgovor na sve to bio je, da je molba Brezana odvržena, da je Frane Matetić bio pokaran sa strane c. kr. namjestništva što se potpisuje župan Breze, i da mu se je sa strane istogazaprietilo, da će biti kažnjen sa 100 for. globe ako bude to i unapried činio. To sva bijaše dano na znanje Franu Matetiću i drugovom, on se je i kasnije potpisivao kao župan i rabio samovlastno pečat županije, i to sa c. kr. političke oblasti znale.

Istodobno bio se je Frane Matetić i drugovi obratio molbom na „c. kr. zemaljskoga kapetana u Poreču“ da potvrdi istoga Frana Matetića za župana. — Molbi priložili su i punomoć Franu Matetiću. Na toj punomoći su svjedoci Mate Cetina br. 14, Mate Cetina br. 9 i Dr. Ivan Krstić, kojega rukom je punomoć također pisana.

Zemaljski odbor dobio je u molbu sa punomoću od „c. kr. zemaljskoga kapetana u Poreču“, i odgovorio, da se može imenovati župana i Brezanom, al svakako osobu koja bude znala vršiti svoj posao također u svojih odnošajih sa glavarom, i ako pitaju za to obćinsko glavarstvo u Kastvu.

Danom 9. decembra 1896. javilo je to obćinsko glavarstvo posebnim; dopisi, svim koji bijahu na ovoj molbi potpisani, dakle i Franu Matetiću br. 4. Te dopise odneli su na Brezu obćinski činovnik i obćinski redar. Njeki od potpisanih primili su te dopise sasvim mirno. Primio je dopis i Mate Cetina, al nije htjeo potvrditi primitak, nego je potrao k Franu Matetiću br. 4. Ovaj pak dotrao je k odaslanikum obćine i vikao prema njim: ja sam tu prokurat, koj vas sime poslal, kadivam je dekret barite se odkud ste došli, ako ne bit će slabo za vas. Na to je nastala buka i vika, i odaslanici morali su se pobrati nemoguć obaviti službenoga posla. Radi toga bilo se je prisiljeno poslati prijavu na c. kr. sud na Voloskom.

Negdje u ono doba bili su se Brezani obratili molbom ina c. kr. financijskome ministarstvu u Beču. I ovo njim je odbilo molbu.

Poslali su molbu također na c. kr. prizivno sudište u Trstu — u svrhu da se obćinsku šumu Lužinu prepise na ime Breze. I ono njim je je odbilo odnosnim dopisom 14. janara 1897.

Njeki Brezani, njih 16 na broju, rušili su dne 21. aprila 1897. ograde na posjedih jur odličnim pojedinim obćinarom. Šteta bila se je prijavila c. kr. sudbenim oblastim i c. kr. državnom odvjetništvu u Trstu, dočim prisustvu c. kr. žandara procienjena na 217 forinti i 44 novčića, a stvar se je za Lužinu, za čuvanje imanja obćinskoga i obćinara moralo imenovati dva zapriježena čuvara. — Radi te štete kaznilo je c. kr. kotarsko poglavarstvo Frana Matetića i drugove na globe i ošteta. Napravili su utok na c. kr. namjestništvo, koje je

utok odbilo i kasne potvrdilo s opaskom, da najma daljnega utoka.

Dopisom 20. oktobra 1897. naložio je zemaljski odbor obćinskomu glavarstvu, da zaprieči „vandalno“ sječenje drva u „obćinskoj šumi Breza“, i upozorio c. kr. kotarsku oblast na Voloskom, da učini u toj stvari kao šumska oblast svoju dužnost. Stvar je točno izpitano, pak se je izpostavilo: da su neki obćinari u svojih posjedih nasjekli nješto drva i nješto kolčića za trajo; da su neistinitu prijavu na zemaljski odbor skovali poznati Brezanski renitenti ili tko za njih, na štetu obćinskoga reda i mira. Tako se je javilo zemaljskomu odboru i c. kr. kotarskom glavarstvu; kod onoga prvoga prosvjedovalo proti nazivu „obćinska šuma Breza“ (kakove nejma), i preporučilo mu, neka se neobazire na lažne i slobne prijave. I zašutio je.

Prigodom oglašenja štrpanja i paševinske pristojbe u Lužini, godine 1898., pritužio se je Frane Matetić i sedam drugih na zemaljski odbor proti obćinskomu glavarstvu, jer da tim čini smetati posjed Brezana. To bijaše pusta kleveta: recu ma da ti nered. Zemaljski odbor, dobio ubavjest, svojim dopisom 10. maja 1898., odbio je odnosnu prijavu Franu Matetića i drugova, kao posve neosnovanu, i tim i on priznao da je Lužina vlastnost cielekupne imovne obćine Kastav, a ne Brezanske, istoga mjeseca maja, dne 27., je c. kr. kotarsko glavarstvo odgovorilo isto to Franu Matetiću.

Svrhom 1898. i 1899. potvorio je Frane Matetić ujedno sa još sedmoricom obćinskomu glavarstvu kod zemaljskoga odbora da je krivo izvjestilo, u poslu pošumljenja privatnih parcela u obćinskoj šumi Lužini. Odnosno razjašnjenje obćinskoga glavarstva primio je zemaljski odbor na znanje, te tim obezkriepio potvore Frana Matetića i drugova.

Godine 1899. prisvojio si je Frane Matetić iz Breze br. 4 obćinskoga zemljišta u Lužini. Pozvan na opravdanje, nije pristupio. Prijavljen c. kr. sudu bio je osuđen: da ustupi samovlastno si prisvojeno obćinsko zemljište, da plati 13 for. sudbenih troškova, i k tomu, ako se nepokori, 25 for. globe.

Obć. zast. odlučilo je l. 1899. da se plati za paševinu u obćinskoj šumi Lužina. Njeki Brezani napravili su proti tomu utok na zemaljski odbor, utok posve neosnovan. Uvidili su valjda i sami neosnovnost utoka, pak su platili paševinsku pristojbu. Samo dva nisu htjeli platiti, i to Frane Matetić, br. 4, i još jedan. Zaplenilo njim se je živine, a za osloboditi ju, platili su paševinu i odnosne troškove.

Već smo rekli, da je zem. odbor pisao obć. glavarstvu, da se može imenovati župana i za Brezu, i poručio Brezanom kako mogu do toga doći i kakav ima župan biti. Rekli smo također kako je Frane Matetić pozdravio one, koji su poruku donesli. Bilo je to god. 1896. God. 1898. pozvao je zemaljski odbor obćinsko glavarstvo, da providi za župana u Brezi. Obćinsko zastupstvo se je u tom obzir čudom čudilo, kako se najme zemaljski odbor može pačati u takovu stvar obćine, koja je posve u njezinoj volji. Ipak je na predlog obćinskoga glavara imenovalo župana za Brezu, dakako osobu svoga povjerenja. A da Frane Matetić, br. 4, nije zaslužio takova povjerenja, vidi se iz svega rečenoga, te dakako nije ni imenovan bio. On se je ipak i prije i kasnije potpisivao kao župan. Za prije, već godine 1896., bio je Frane Matetić iz Breze, br. 4, za to pokaran od c. kr. namjestništva, i ovo mu je također sa globom od 100 fl. zagrozilo, ako se bude i napried potpisivao kao župan. Potpisivao se je i dalje. Unajed dopisa c. kr. kotarskoga poglavarstva na Voloskom od 27. maja 1898. ovo mu je najprije zaprietilo sa globom, a onda ga udarilo sa globom od 20 for. i sa kaznom zatvora od četiri dana. Napravio je utok na c. kr. namjestništvo, i ovo, koje mu je prije bilo zaprietilo sa globom od 100 for., riešilo ga je one globe i kazne — i to ne za to što nebi bio kriv, nego za to, jer da stvar spada pred c. kr. sudove.

Da završimo.

Frane Matetić iz Breze, br. 4, i njegovi drugovi htjeli bi na sva sila, da je šuma Lužina vlastnost njihova i da se upiše u zemljišne knjige kao takova. Obćinsko zastupstvo v Kastvu, predložnici puka Kastavskega, svjestni su si, da je šuma Lužina vlastnost cielekupne imovne obćine Kastav, i da ima biti, kako i je, upisana kako takova u zemljišnih knjigah.

Za svoj zahtjev obratili su se Frane Matetić i drugovi na sve moguće oblasti: na c. kr. sud i na c. kr. kotarsko glavarstvo na Voloskom; na c. kr. prizivni sud i na c. kr. namjestništvo u Trstu; na c. kr. ministarstvo unutarnjih poslova i ono financijsko u Beču; na zemaljski odbor u Poreču (toga miljenika i zaštitnika svih nemirjaka na Kastavšćini) i sve te oblasti pravo su dale obćinskomu zastupstvu i u obće obćinskim oblastim, a krivo Franu Matetiću i drugovom. Ako je nemira, radi te stvari, ondu su tomu krivi, ne obćinske oblasti, nego Frane Matetić i njegovi drugovi.

Frane Matetić iz Breze, br. 4, i razni drugi Brezani htjeli bi, da bude on župan Breze, za kakova se je on i potpisivao. Župana pako po zakonu nemože biti, ako toga neće obćinski glavar i obćinsko zastupstvo. U tom je Matetića i drugove potudio i sam zemaljski odbor, a pokaralo ga c. kr. namjestništvo i zaprietilo mu globom od 100 for. za što se je potpisivao županom. Rad istoga uzroka udarilo ga je c. kr. kotarsko glavarstvo globom i odsudilo na zatvor. Ako je i u pitanju župana na Brezi bilo nemira, ko je kriv ako ne onaj koj je protuzakonito radio i koj je zarad svojih odnosnih protuzakonitosti bio kažnjen, a to je Frane Matetić iz Breze, br. 4, i njegovi pomagači.

Nevršiti zakon i ne držati se pravnoga stanja, pripoznatoga od svih mogućih oblasti su nedjela; i va prije navedenom su to dva nedjela koja počinja Frane Matetić i njegovi drugovi kroz dugi niz godina. Nedjelo je također, ako se na oblasti piše neistine, laži, potvore, bilo proti komu, a naročito proti svojoj obćinskoj oblasti kako to čini Frane Matetić i drugovi. Nedjelo je, ako se ruši, ograde na pravni posjedih svojih suobćinara i ako njim se nanasa šteta, kao što je to činio Frane Matetić i drugovi. Nedjelo je, sila ili kako bi rekao Matetić „batine“, ako se pretinjami tjera predstavnike zakonite oblasti, kao što je to učinio Frane Matetić dne 9. decembra 1896. Nedjelo je, ako si ko prisvoji stvari, koje nisu njegove, kao što si je to prisvojio Frane Matetić iz Breze, br. 4, godine 1899.

Obćinsko zastupstvo Kastavsko i u obće obćinske oblasti, ako njim se u obće štete prigovoriti može, jest to da su naročito oye iz posljednje dobe, problage naprama Franu Matetiću i drugovom, nisu rabile „batine“, sile, nit počimile kakove nedjele. Brane imovina obćine, kako njim je dužnost, odbijaju napadaje na njezina stvarna i duševna dobra, drže se strogo zakona, i postupaju prama svim pravedno, u osobitoj želji također, da viala u obćini mir i red.

Ko nije slipe na oba oka, mogao je uviditi, da su svi nemiri u Kastavšćini, podupirani, zaštićivani, podržavani, pače i novci plaćani, iz vana, od onih, koji bi htjeli dati cielekupnoj obćini Kastavskoj i svim njezinim obćinarom smrtni udarac, koji bi ju htjeli tvarno i duševno uništiti.

Svaki pravi obćinar Kastavski morao bi osjetiti njihove paklenske namjere.

Kad budn tako činili svi Kastavski obćinari, bili oni iz koje mu drugo od 27 ili od 32 županija prostrane obćine, onda će ne samo vladati red i mir u obćini, nego će obćina također napredovati u svakom obzir, imati crkava, škola, puteva, vođu, svega što je potrebno, da se ljudski, kršćanski živi.

Frane Matetić iz Breze, br. 4, predcienjuje sebe i Brezu kad veli, da se muvegi narod drži po njem i po njoj. Ima jih sve manje i u Rukavcu i u Zvoncoj. Dosta se jih je za nos vodilo i varalo. Moraću vidjeti, da varka, potvora, novci, sila, u obće protuzakonita sredstva, mogu valjati samo kratko vrijeme, a da samo istina, pravo, zakon, mogu trajno pobjedu slaviti. I u Kastavšćini obistinjuje se, i ima se podpuno obistiniti vječna istina: Svaka sila do vremena, a Bog — Pravica do vjeka! A gdje Bog, tu i blagoslov Božji, tu i red i mir!